

Nr 76

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående vissa åtgärder i prisreglerande syfte på jordbrukets område, m. m.; given Stockholms slott den 10 mars 1961.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Gösta Netzen

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen framlägges förslag till vissa ändringar av prisortssystemet för brödsäd. Vidare hemställs om bemyndigande att från och med den 1 juli 1961 restituera eller befria från de jordbruksregleringsavgifter, som belastar stärkelsepreparat på basis av majsstärkelse, vilka användes i wellpappfabrikationen.

Vidare framlägges i propositionen förslag beträffande användningen av införsel- och regleringsavgiftsmedlen på jordbrukets område under regleringsåret 1961/62 samt av införselavgiftsmedel, som influtit under vissa tidigare regleringsår.

I propositionen redovisas även ett av statens jordbruksnämnd framlagt förslag till viss prisutjämning av jordbruksreglerade råvaror till tillverkare av skorpor, cakes och Danish pastry. Förslaget föreslås emellertid bli föremål för ytterligare överväganden. I fråga om den hittillsvarande prisutjämningen till livsmedelsindustrien föreslås viss jämkning av nu gällande bemyndiganden. Av olika skäl beräknas kostnaderna för denna prisutjämning för budgetåret 1961/62 bli omkring 10 miljoner kronor större än vad som

antogs vid utjämningsförfarandets införande förra året. Med beaktande jämväl av en i annat sammanhang föreslagen minskning av driftbudgetmedel till stödet åt linhanteringen äskas till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område för nästa budgetår ett anslag av 133 miljoner kronor.

Slutligen behandlas i propositionen vissa frågor på livsmedelsberedskapens område berörande de närmaste åren.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 10 mars 1961.

N ä r v a r a n d e :

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Netzén, frågan om *vissa åtgärder i prisreglerande syfte på jordbrukets område, m. m.* samt anför därvid.

I årets statsverksproposition (IX ht, p. 31) har jag anmält min avsikt att i senare sammanhang återkomma till dels frågan om en eventuell utsträckning av prisutjämningen av vissa jordbruksreglerade råvaror till livsmedelsindustrien till ytterligare områden, dels frågan om den närmare beräkningen samt användningen av de medel, som influtit eller under innevarande och nästkommande regleringsår inflyter genom upptagande av införselavgifter på jordbrukets område, dels frågan om användningen under nästa regleringsår av de medel, som inflyter genom upptagande av interna regleringsavgifter på jordbrukets område. Jag har vidare under punkt 32 i sagda statsverksproposition anmält min avsikt att i senare sammanhang återkomma till vissa frågor i ett av jordbruksnämnden i skrivelse den 5 juli 1960 framlagt program till omläggning och utbyggnad av beredskapslagringen av livsmedel och fodermedel under en följd av år, i den mån frågorna bör underställas riksdagens prövning. Jag har därjämte i propositionen nr 49 till årets riksdag angående fortsatt stöd åt lin- och hamperedningen, m. m. uttalat, att jag i senare sammanhang skulle återkomma till frågan om en ändring av det till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område i statsverkspropositionen äskade beloppet i anledning av vad som föreslagits i propositionen nr 49.

I skrivelse den 5 juli 1960 har *statens jordbruksnämnd* inkommit med anbefalld utredning angående restitution av införsel- och kompensationsavgifter på stärkelsepreparat, på basis av majsstärkelse, för wellpappstillverkning, m. m. och framlagt visst förslag i ämnet. Vidare har *jordbruksnämnden* i en till jordbruksdepartementet den 27 februari 1961 inkommen skrivelse framlagt förslag i vissa frågor rörande den fortsatta jordbruksregle-

ringen, m. m. I fråga om ett i denna skrivelse framlagt förslag till prisutjämning för hittills ej reglerade bageri- och konditorivaror har nämnden samrått med *kommerskollegii utrikes- och utredningsbyrå, kontrollstyrelsen* och *generaltullstyrelsen*, vilka i särskilda yttranden tillstyrkt av nämnden föreslaget system. Förslaget har behandlats i *jordbruksnämndens råd*, som enhälligt tillstyrkt det samt rekommenderat, att det genomföres fr. o. m. den 1 juli 1961. Jordbruksnämnden har vidare i samma ärende hört *jordbrukets förhandlingsdelegation*, som förklarar sig inte ha något att erinra mot i förslaget förutsatt medverkan från jordbrukets sida vid prisutjämnings genomförande.

Över jordbruksnämndens förslag till prisutjämning för hittills ej reglerade bageri- och konditorivaror har, efter remiss, yttrande avgivits av *kommerskollegium*. Vidare har *generaltullstyrelsen*, efter remiss, avgivit utlåtande över ett i jordbruksnämndens skrivelse framlagt förslag angående avgiftsbeläggning av vissa fettvaror.

Prisorter och kvalitetsbestämmelser m. m. vid inlösen av brödsäd

Jordbruksnämnden erinrar om att Kungl. Maj:t anbefallt nämnden att pröva frågan om prisortssystemet vid inlösen av brödsäd, så att resultatet härav kan redovisas för 1961 års riksdag. Nämnden anmäler, att den med anledning härav uppdragit åt Svensk spannmålshandel, ekonomisk förening, som redan under våren 1960 igångsatt en undersökning i prisortsfrågan, att fortsätta denna undersökning och inkomma med förslag i ärendet. Inom föreningen har i anslutning härtill genom en särskild kommitté företagits förnyade utredningar i syfte att ge ytterligare belysning åt problemet att åstadkomma en rationell lösning av frågan om prisorternas lokalisering. På grundval härav har föreningen i en framställning till nämnden den 20 februari 1961 föreslagit följande förändringar i nu gällande prisortssystem.

1. I Karlshamn, Trelleborg, Halmstad och Falkenberg, där nu fullt prisortspris tillämpas, skall inlösen ske med avdrag av 25 öre per dt.

2. I Uppsala skall tillämpas inlösenpris med avdrag av 50 öre per dt mot nuvarande 75 öre per dt.

3. Kristianstad, som f. n. är prisort endast för vete, skall fortsättningsvis vara prisort även för råg.

Jordbruksnämnden framhåller, att det av föreningens framställning framgår, att vid prisortsfrågans behandling inom kommittén jordbrukets representanter helst önskat bibehålla gällande system oförändrat, medan kvarnrepresentanterna förordat mera genomgripande förändringar genom större prisavdrag på »icke kvarnorter», men att man dock kunnat enas om det framlagda förslaget som en lämplig kompromiss. För att erfarenheter av systemet skall kunna vinnas under en längre tid har man emellertid där-

vid förutsatt, att några ytterligare ändringar i fråga om prisorterna icke skall genomföras under resten av innevarande avtalsperiod, d. v. s. före utgången av regleringsåret 1964/65.

Beträffande det av föreningen Svensk spannmålshandel avgivna förslaget anför jordbruksnämnden följande.

De under punkt 1 upptagna orterna är icke längre kvarnorter. Genom att i dessa orter tillämpa ett 25 öre per dt lägre pris än fullt inlösenpris underlättas tillförseln från dessa orters normala tillförselområden till närmaste större kvarnort (Kristianstad i fråga om Karlshamn, Malmö för Trelleborg samt Göteborg för Halmstad och Falkenberg). Å andra sidan blir prisavdraget icke så stort, att det kommer att påverka utnyttjandet av lagerutrymmena i de berörda orterna. Genom det minskade avdraget i Uppsala underlättas den erforderliga tillförseln till där belägen kvarn. Kristianstad har under de senaste åren icke varit prisort för råg, medan detta däremot har varit fallet med Åhus. Denna anordning avsåg att stimulera en tillförsel av inom området uppkommande överskottskvantiteter av råg till exporthamnen Åhus. Utvecklingen har emellertid gått mot en minskad överskottsproduktion av råg i landet som helhet och de lokala överskotten inom Kristianstadsområdet utskeppas i mindre utsträckning än tidigare över Åhus. Därigenom har den tidigare motiveringen att påverka leveranserna mot Åhus upphört att gälla.

På några av de orter, där enligt det föreliggande förslaget från föreningen Svensk spannmålshandel fullt inlösenpris fortfarande skall gälla, nämligen Gävle, Kalmar, Ystad och Hälsingborg, finnes numera icke någon kvarn av betydelse. Skäl kan därför anföras för att även på dessa orter skall tillämpas ett något lägre pris. Att bibehålla fullt pris på dessa orter torde emellertid knappast innebära någon större olägenhet för kvarnindustrien. Sålunda kan man normalt räkna med att den till Gävle och Kalmar levererade brödsåden utgör ett rent exportöverskott. Båda orterna har ett mycket omfattande tillförselområde och en sänkning av priset skulle kunna få till följd ett alltför lågt pris för odlarna i utkanterna av vederbörande områden. I fråga om Ystad torde ett lägre pris kunna försvåra omhändertagandet av brödsåden i samband med de koncentrerade utbuderna från odlarna under skördeperioden. Detsamma gäller Hälsingborg, där ett lägre pris skulle kunna leda till en alltför stor tillförsel till den närbelägna prisorten Landskrona, vars kvarn icke ens med nuvarande anordningar vid sin förmalning kan använda all till orten levererad brödsåd.

Med hänsyn till vad i ämnet anförts föreslår jordbruksnämnden, med godkännande av föreningen Svensk spannmålshandels förslag, att vid föreningens inlösen av brödsåd under regleringsåren 1961/62—1964/65 följande skall gälla.

Fullt inlösenpris betalas i Gävle, Stockholm, Norrköping/Djurön, Kalmar, Kristianstad, Ystad, Malmö, Landskrona, Hälsingborg och Göteborg, ävensom vid leverans av råg till Åhus.

Inlösenpris med avdrag av 25 öre per dt betalas i Karlshamn, Trelleborg, Halmstad och Falkenberg.

Inlösenpris med avdrag av 50 öre per dt betalas i Uppsala, Nyköping, Gamleby och Visby.

Inlösenpris med avdrag av 75 öre per dt betalas i Mjölby och Örebro.

Inlösenpris med avdrag av 1 kr. per dt betalas på följande hamnplatser vid Vänern, nämligen Mariestad, Lidköping, Vänersborg, Säffle, Karlstad/Skattkärr och Kristinehamn.

Av än större betydelse för brödsädsregleringen än prisortsfrågan är enligt jordbruksnämndens mening bestämmelserna om kvalitetsfordringar och prisreglering vid inlösen av brödsäd. Nämnden erinrar om att den i skrivelse till Kungl. Maj:t den 25 mars 1959 (redovisad i prop. 1959: 147, s. 47) framhöll lämpligheten av att man som bedömningsgrund för brödsädens mältningsgrad använde spannmålens diastatiska tillstånd i stället för dess groddhalt, och i samband därmed anmälde, att man under regleringsåret 1959/60 räknade med att kunna praktiskt pröva en ny förenklad metod för att fastställa denna kvalitetsegenskap. I omfördälda skrivelse uttalade nämnden vissa förhoppningar om att ett prisavräkningsförfarande på grundval av diastas skulle kunna genomföras redan för 1960 års skörd. Nämnden anmäler nu, att en praktisk prövning av metoden ännu icke har kunnat ske i avsedd omfattning. Bakgrunden härtill utgör enligt nämnden att till följd av osedvanligt gott skördeväder 1959 års skörd blev praktiskt taget helt omäktad, medan däremot 1960 års skörd drabbades av synnerligen svåra mältningskadaver. Däremot har vissa detaljer i analysmetodik kunnat ytterligare förbättras. Nämnden upplyser, att arbetet härmed fortsätter och att en av föreningen Svensk spannmålshandel utsedd kommitté nu undersöker förutsättningarna för att nya grunder att fastställa mältningsgraden inom en nära framtid skall kunna tillämpas. Kommittén förbereder även de för ändamålet erforderliga ändringarna i gällande prisregleringsbestämmelser samt verkställer i samband härmed en allmän översyn av samtliga bestämmelser om kvalitetsreglering. I fråga om övergången till ny analysmetodik anför nämnden följande.

En övergång till ny analysmetodik förutsätter emellertid, att spannmålshandlare och kvarnar skall ha tillgång till den för analyseringen behövligen utrustningen. Det gäller bl. a. att anskaffa ett betydande antal speciella laboratoriekvarnar och apparatur för torkning av analysproverna. Om intet oförutsett inträffar, torde emellertid metoden kunna komma att praktiskt prövas i tillräcklig utsträckning under regleringsåret 1961/62. Det är jordbruksnämndens förhoppning, att en övergång till prisreglering enligt den nya metoden därefter skall kunna tillämpas på 1962 års brödsädsskörd. En följd av övergång till ny metodik för bedömning av brödsädens mältningsgrad kommer givetvis att bli, att brödsäden under år med dåligt bärgningsväder kommer att betraktas såsom icke fullgod i betydligt större utsträckning än hittills. Härigenom kan komma att uppstå vissa problem rörande prisbildningen för sådan brödsäd ävensom beträffande förhållandet mellan denna och egentlig fodersäd.

Jordbruksnämnden anmäler sin avsikt att återkomma till dessa frågor, sedan föreningen Svensk spannmålshandel avgivit sitt slutliga förslag i ämnet.

Gränsskyddet för makaroner m. m. samt s. k. kakmixer

Jordbruksnämnden erinrar till att börja med om att nämnden i skrivelse till Kungl. Maj:t den 25 mars 1959 föreslagit en överflyttning till jordbruksregleringen av makaroner, spagetti och liknande produkter (tulltaxenr 19.03), för vilka gränsskyddet lämnas i form av tull. Nämnden anför härom vidare följande.

Jordbruksnämnden påpekade därvid, att dessa varor är att betrakta som relativt lågförädlade spannmålsprodukter, vilka snarare borde jämföras med mjöl (ingående i jordbruksregleringen) än med bröd (som tullskyddas). Nämnden framhöll jämväl, att det för den inhemska industrien var ett livsvillkor, att gränsskyddet för produkterna anpassades till avgiftsförordningen (införselavgift och förmalningsavgift) för råvaran vete. Dittills hade fabrikanterna, sedan denna avgiftsförordning kommit att avsevärt överstiga tullskyddet för produkterna i fråga, erhållit kompensation för bristande gränsskydd i form av ett restitutionsförfarande med anlitande av förmalningsavgiftsmedel, vilka eljest enligt gällande principer skulle ha tillförts föreningen Svensk spannmålshandel för att täcka exportkostnader för brödsäd. Kungl. Maj:t valde emellertid att i stället föreslå riksdagen en höjning av tullen för berörda förädlingsprodukter till 35 öre per kg, vilket motsvarade den då gällande avgiftsbelastningen på råvaran. Tullhöjningen genomfördes i enlighet med riksdagens beslut den 1 september 1959, varvid restitutionsförfarandet upphörde.

I samband med utlösningen av olika spärregler i jordbruksavtalet har införselavgifterna för vete efter nyssnämnda tidpunkt ändrats vid flerfaldiga tillfällen. Förändringarna har avsett såväl sänkning som höjning av avgifterna. Härom samt om förhållandet mellan avgiftsskydd och tullskydd anför nämnden bl. a. följande.

Sålunda sänktes införselavgiften för vete — som i ingångsläget den 1 september 1959 var 13 kr. per dt — den 19 december 1959 till 11 kr. 70 öre, varefter emellertid avgiften höjdes den 21 mars 1960 till 14 kr. 30 öre, den 16 maj samma år till 15 kr. 20 öre och den 20 juni till 17 kr. 20 öre, allt per dt. Den 17 oktober genomfördes en avgiftssänkning till 14 kr. 75 öre men den 1 februari 1961 skedde åter en avgiftshöjning till 16 kr. 35 öre per dt. Av följande tabell framgår det gränsskydd, som skulle ha gällt, om här avsedda produkter, med en efter veteavgifterna avpassad avgiftsbeläggning, hade tillhört jordbruksregleringen, jämfört med gällande tullavgift.

	$\frac{1}{9}$ 1959	$\frac{19}{12}$ 1959	$\frac{21}{3}$ 1960	$\frac{16}{5}$ 1960	$\frac{20}{6}$ 1960	$\frac{17}{10}$ 1960	$\frac{1}{8}$ 1961
Införselavgift	27,90	26,10	29,85	31,15	34,00	30,50	32,05
Kompensationsavgift	7,25	7,25	7,25	7,25	7,25	7,25	7,25
S:a avgifter	35,15	33,35	37,10	38,40	41,25	37,75	39,30
Tull.....	35,—	35,—	35,—	35,—	35,—	35,—	35,—
Skillnad mellan tull och avgiftsbelopp	- 0,15	+ 1,65	- 2,10	- 3,40	- 6,25	- 2,75	- 4,30

Jordbruksnämnden upplyser, att nämnden — för att den inhemska makaroniindustriens konkurrensläge efter genomförda höjningar av införsel-

avgiften för vete icke skall bli oskäligt försämrat — i juli 1960 nödgades återinföra förfarandet med avgiftsrestitution till tillverkarna. Återbäringen till dessa bestämdes därvid till 6 öre per kg men sänktes efter avgiftssänkningen i oktober till 2,5 öre för att i samband med den senaste spärregelutlösningen höjas till 4 öre per kg. Nämnden anför vidare, att föreningen Svensk spannmålshandel i en till nämnden ställd skrivelse den 9 februari 1961 på nytt framfört en begäran om överföring av makaroner m. m. till jordbruksregleringen.

Utvecklingen i fråga om avgiftsförändringarna för vete m. m. under tiden efter den 1 september 1959 måste enligt jordbruksnämndens uppfattning anses tydligt utvisa nackdelarna av ett gränsskydd för makaroner och dylika produkter i form av tull. Nämnden erinrar om att den i sin skrivelse den 25 mars 1959 uttalade att, även om det skulle vara möjligt att genom ändring i tullsatsen anpassa gränsskyddet till jordbruksregleringen, ett sådant system som regel skulle medföra en betydande eftersläpning. Nämnden understryker nu därutöver, att det ur regleringssynpunkt skulle vara lika otillfredsställande om gränsskyddet för makaronivarorna till följd av eftersläpningen av erforderliga tullsänkningar skulle bli för högt. Om tullskyddet successivt skulle anpassas efter avgiftsskyddet för råvaran, kunde detta för övrigt medföra ganska slumpartade verkningar beroende på vilken införselavgift för vete, som vid ändringstillfället gäller. Nämnden föreslår därför, att till tulltaxenr 19.03 hänförliga varor — makaroner, spagetti och liknande produkter — från och med den 1 juli 1961 överföres till jordbruksregleringen och att avgiftsbeläggning vid import därefter sker enligt samma grunder, som gäller för fastställandet av avgifter för mjöl av vete och råg.

Jordbruksnämnden framhåller, att föreningen Svensk spannmålshandel i sin förut nämnda skrivelse den 9 februari 1961 även fäst nämndens uppmärksamhet på frågan om gränsskyddet för vissa slag av s. k. k a k m i x e r. I fråga om varans beskaffenhet anför nämnden följande.

Denna vara är att hänföra till tulltaxenr 19.02, »näringsmedel (för barn, för dietiskt bruk eller för matlagningsändamål), beredda av mjöl, stärkelse eller maltextrakt, även med tillsats av kakao till mindre än 50 viktprocent». För varor tillhörande detta tulltaxenr utgår en värdetull av 20 procent. I varugruppen ingår produkter, som ur manufaktureringssynpunkt är av mycket skiftande slag. Gruppen omfattar olika varuslag från högförädlade varor (t. ex. vissa näringsmedel för barn) till vanligen relativt enkla blandningsprodukter, däribland även för bakkingsändamål avsedda mekaniska blandningar av vissa jordbruksprodukter (s. k. kakmixer och premixer). Föreningen Svensk spannmålshandel påvisar, att en sådan blandning med normal sammansättning av mjöl, socker, torrmjöl, äggulepulver och fett enligt nuvarande tullsats åtnjuter ett gränsskydd, som endast uppgår till en tredjedel av den sammanlagda avgiftsbelastningen (inklusive sockerskatt) på de i blandningen ingående råvarorna.

Såvitt jordbruksnämnden har sig bekant har nyssnämnda slag av s. k. mixer tidigare vanligtvis utgjorts av halvfabrikat, avsedda för finbrödsbak i de enskilda hushållen. Utvecklingen förefaller enligt nämnden emeller-

tid att leda till en allt större användning även inom bageriindustrien av s. k. premixer av enhetstyp, vilka bagerierna anskaffar från annat håll och som inom bagerierna, efter tillsättning av lämpliga tillsatsämnen, kommer till användning vid framställningen av olika bakverk. Nämnden framhåller, att möjligheten att importera sådana mixer till betydligt lägre priser än de, som inom landet gäller för de ingående råvarorna, givetvis skulle inte oväsentligt rubba förutsättningarna för den svenska jordbruksregleringen. Nämnden påpekar, att en allvarlig olägenhet av sådan import även skulle vara — såsom framhållits av föreningen Svensk spannmålshandel — att man härigenom skulle kunna till riket införa varor, som av hygieniska skäl icke får införas i oblandad form.

Mot en lösning av föreliggande problem genom en höjning av tullsatsen talar enligt jordbruksnämndens uppfattning — förutom de skäl som i det föregående har anförts i fråga om makaroner — den omständigheten, att avgiftsbelastningen är mycket varierande för de olika i mixerna ingående råvarorna. Sålunda är avgiftsbelastningen i förhållande till importpriset f. n. för vetemjöl (inklusive kompensationsavgift) ca 57 procent, för socker (inklusive sockerskatt) drygt 96 procent, för torrmjöl 190 procent, för ägg-gulepulver 35 procent samt för fettråvaror (inklusive regleringsavgift) inemot 60 procent. Om tullsatsen fastställes efter en såsom normal ansedd sammansättning, kan den önskade effekten följaktligen helt förryckas genom en förändring av blandningens sammansättning. Den enda framkomliga vägen synes enligt jordbruksnämndens mening därför vara att här avsedda produkter överföres till jordbruksregleringen och att nämnden erhåller bemyndigande att — på sätt som redan sker beträffande en rad produkter på fettvaruregleringens område — uttaga en efter den importerade varans deklarerade sammansättning framräknad och efter införselavgifter och andra avgifter på däri ingående jordbruksvaror avpassad avgift. Med hänsyn till det relativt enkla tillverkningsförfarandet anser nämnden det icke erforderligt att i en dylik införselavgift inräkna något skydd för manufaktureringen.

Någon anledning föreligger enligt jordbruksnämndens mening icke att f. n. till jordbruksregleringen överföra sådana till ifrågavarande tulltaxen hänförliga produkter, som erhållits genom en mera avancerad förädling av jordbruksprodukter. Nämnden framhåller, att det däremot av nyss anförda skäl förefaller ofrånkomligt, att de lågförädlade produkterna — lämpligen under en beteckning, som anger att de är avsedda för bakningsändamål — brytes ut som ett särskilt statistiskt nummer och överföres till jordbruksregleringen. Generaltullstyrelsen, med vilken jordbruksnämnden har samråd i ämnet, har lämnat nämnda förslag utan erinran.

Jordbruksnämnden upplyser, att den föreslagna överföringen till jordbruksregleringen av makaroner och mixer icke kommer att innebära någon väsentlig minskning av tullinkomsterna vid en import av hittillsvarande omfattning. Importen under tulltaxenr 19.02 (vissa näringsmedel) uppgick år 1959 till 116 ton till ett värde av 444 000 kr., medan den år 1960 utgjorde

243 ton till ett värde av 720 000 kr., motsvarande tullinkomster på 88 800 kr. resp. 144 000 kr. Övervägande delen av denna import avser varor, som icke omfattas av jordbruksnämndens förslag i fråga om kakmixer. Under tulltaxenummer 19.03 (makaroner m. m.) var importen 501 ton år 1959 och 752 ton år 1960, innebärande med nuvarande tullsats tullinkomster på 175 000 resp. 263 000 kr.

Föreningen Svensk spannmålshandels verksamhet på fodervaruområdet

Jordbruksnämnden erinrar först om att Svensk spannmålshandel, ekonomisk förening, äger åtnjuta avdrag vid inkomsttaxeringen för avsättningar till en stiftelse, benämnd spannmålshandels konjunkturutjämningsfond, vilken har bildats enligt ett av Kungl. Maj:t den 18 mars 1955 godkänt avtal mellan jordbruksnämnden och föreningen av den 7 januari samma år. Nämnden anför vidare följande.

Bestämmelser härom har, på grundval av en av riksdagen godkänd proposition (1955: 154), intagits i förordningen den 19 februari 1954 (nr 71) om rätt att vid taxering för inkomst njuta avdrag för belopp, som tillförts vissa för prisreglering bildade stiftelser, m. m., i dess lydelse enligt förordningar den 29 april 1955 (nr 166) och den 1 juni 1956 (nr 385).

I 1 § nyssnämnda avtal anges, att stiftelsen har till ändamål »att mellan olika år utjämna vinster och förluster i föreningens prisreglerande verksamhet i fråga om brödsäd och produkter därav». I avtalets 4 § anges, att stiftelsen för varje räkenskapsår skall tillföras »det överskott, som kan ha uppkommit i den av föreningen enligt direktiv från jordbruksnämnden bedrivna prisreglerande verksamheten i fråga om brödsäd och produkter därav». I 5 § anges, att de medel, som tillförts stiftelsen, skall användas bl. a. »till att utjämna underskott, som för visst räkenskapsår må uppkomma i samband med verksamhet, som i 4 § sägs».

Jordbruksnämnden framhåller, att begränsningen av resultatutjämnningen till att gälla endast föreningens verksamhet på brödsädsområdet överensstämmer med de direktiv, som vid ifrågavarande tidpunkt gällde för föreningens verksamhet. Emellertid är föreningen numera enligt de av jordbruksnämnden för sexårsperioden 1959/60—1964/65 utfärdade direktiven för föreningen ålagd att under vissa förutsättningar även lämna stöd vid export av fodersäd och produkter därav och att verkställa stödköp av fodersäd. Kostnaderna för dylika stödåtgärder — exportstöd är enligt nämnden aktuellt för betydande partier av 1960 års fodersädsskörd — bestrides av medel, som tillföres föreningen i särskild ordning.

Jordbruksnämnden anmäler, att föreningen i skrivelse till nämnden den 2 februari 1961 hemställt, att möjligheten till resultatutjämnning måtte utsträckas att gälla även beträffande föreningens prisreglerande verksamhet i fråga om fodersäd och produkter därav. Nämnden upplyser, att då enligt dennas mening icke någon anledning föreligger att i fråga om möjligheterna till resultatutjämnning behandla föreningens prisregleringsverksamhet på

fodersädsområdet på annat sätt än verksamheten på brödsädsområdet, nämnden för sin del funnit sig böra tillmötesgå föreningens framställning. Nämnden har sålunda, under förbehåll om Kungl. Maj:ts godkännande, med föreningen träffat ett tilläggsavtal, innebärande dels att ändamålet med stiftelsen spannmålshandelns konjunkturutmättningsfond skall vara att utjämna vinster och förluster i föreningens prisreglerande verksamhet i fråga om brödsäd och fodersäd samt produkter av brödsäd och fodersäd, dels att det överskott, som för varje räkenskapsår kan uppkomma i denna verksamhet, skall tillföras stiftelsen.

Avgiftsbeläggningen av vissa fettvaror

I fråga om regleringssystemet för andra fettvaror än mjölkfett anför jordbruksnämnden följande.

Gällande regleringssystem för andra fettvaror än mjölkfett grundar sig på Kungl. Maj:ts förordning 1956: 403 angående reglering av införseln av fetträvaror och fettvaror, m. m. samt Kungl. Maj:ts kungörelse 1956: 417 med tillämpningsföreskrifter till nämnda förordning. Med stöd av dessa författningar uttager jordbruksnämnden förutom generella reglerings- och införselavgifter på allt i regleringen ingående fett även vissa speciella införselavgifter på margarin, konstister, annat berett ätbart fett, bakhjälpmedel och fettemulsioner. På bl. a. margarin samt konstister och annat berett ätbart fett, i tulltaxan hänförligt till stat.nr 15.13.109 och 209, utgår den speciella införselavgiften med 26 kr. 25 öre per 100 kg. Det primära syftet med den speciella införselavgiften är att kompensera den inhemska industrien för dess åtagande att i viss utsträckning basera sin råvaruförsörjning på vegetabilisk olja av inhemsk odling. Avgiften inrymmer också manufaktureringsskydd (prop. 1956: 165, s. 180—181; prop. 1957: 147, s. 26).

Jordbruksnämnden framhåller, att på världsmarknaden förekommer olika slag av beredda, ätbara fettvaror, som i fråga om tillverkning och användning är identiska eller närbesläktade med margarin, konstister och annat berett ätbart fett, hänförligt till tulltaxenr 15.13. Sålunda tillverkas särskilt i USA produkter, som beträffande konsistens och användningsområde enligt den svenska livsmedelsindustriens uppfattning är identiska med konstister. Dessa produkter benämnes vanligen shortening. Nämnden upplyser, att produkter av hithörande slag, vilka numera även tillverkas i andra länder, i viss utsträckning importeras till Sverige. Praxis i fråga om tulltaxering av dessa produkter har enligt nämnden varit vacklande. Enligt beslut av generaltullstyrelsen den 14 september 1960 har sålunda en från Tyskland importerad fettvara av åsyftat slag hänförts till stat.nr 15.07.670, som avser renad och raffinerad palmolja, för vilken den speciella införselavgiften ej utgår. I andra fall har dessa produkter av tullverket hänförts till tulltaxenr 15.13 och följaktligen belagts med den speciella införselavgiften om 26,25 öre per kg.

Jordbruksnämnden upplyser, att Sveriges kemiska industrikontor i ytt-

rande till nämnden beträffande nyssnämnda vara har som sin uppfattning uttalat, att varan både i fråga om tillverkning och användning är jämförbar med s. k. shortening. I yttrandet anges vidare, att produkter av detta slag tillverkas genom att fettämnen underkastas kylning och bearbetning av karaktär, som är analog med den, vilken kommer till användning vid margarinframställning. Nämnden framhåller, att de här ifrågavarande produkterna på grund av sin beskaffenhet och sitt användningsområde uppenbarligen utgör konkurrentvaror till margarin, konstister och annat berett ätbart fett. De bör därför enligt nämndens mening redan av rättviseskäl beläggas med den speciella införselavgift, som eljest gäller för berett ätbart fett. Även med hänsyn till den inhemska oljeväxtodlingens intressen talar starka skäl för att importen av produkter av shorteningtyp i fortsättningen icke gynnas genom relativt låg avgiftsbeläggning, då avsättningsutrymmet eljest lätt kan komma att minska för den olja av inhemska odling, som de inhemska tillverkarna av konstister o. d. nu avtalsenligt övertager. Med hänsyn till anförda omständigheter hemställer nämnden, att Kungl. Maj:t måtte inhämta riksdagens medgivande för nämnden att uttaga den speciella införselavgift om 26 kr. 25 öre per 100 kg, som utgår för produkter hänförliga till tulltaxenr 15.13, jämväl för andra under fettvaruregleringen fallande fetter och oljor, vilka genom särskild behandling erhållit liknande karaktär. De fetter och oljor, som här kan komma i fråga, torde enligt nämnden, förutom under tulltaxenr 15.07 (rena och raffinerade vegetabiliska fetter och feta oljor), huvudsakligen falla under tulltaxenr 15.02 och 15.03 samt stat.nr 15.12.190 och 200 (vissa bearbetade animaliska och vegetabiliska fetter).

Generaltullstyrelsen framhåller i remissutlåtande, att tulltaxeringspraxis beträffande de åsyftade produkterna, såsom jordbruksnämnden anført, har varit något vacklande. Enligt den numera inom tullsamarbetsrådet preciserade gränsdragningen mellan tulltaxenr 15.07 och 15.13 i brysselnomenklaturen skall varorna emellertid hänföras till sistnämnda nummer. Förutsatt att en tulltaxeringspraxis i överensstämmelse härmed kan upprätthållas, skulle det icke vara erforderligt att utsträcka tillämpningen av den högre införselavgiften enligt jordbruksnämndens förslag. Emellertid synes det generaltullstyrelsen mindre tillfredsställande, att avgiftsbeläggningen skall vara beroende av en så vansklig gränsdragning som den här ifrågavarande. Enligt generaltullstyrelsens uppfattning bör därför möjlighet föreligga att uttaga den högre avgiften icke blott för varor hänförliga till tulltaxenr 15.13 utan även för fettvaror av liknande karaktär som till äventyrs kan befinnas hänförliga till andra nummer. Med åberopande av vad sålunda anförts tillstyrker generaltullstyrelsen jordbruksnämndens förslag i förevarande hänseende.

Restitution av införsel- och kompensationsavgifter på stärkelsepreparat, på basis av majsstärkelse, för wellpappstillverkning, m. m.

Jordbruksnämnden har i förutnämnda skrivelse den 5 juli 1960 framlagt utredning angående restitution av införsel- och kompensationsavgifter på stärkelsepreparat, på basis av majsstärkelse, för wellpappstillverkning, m. m. Utredningen är föranledd av att Kungl. Maj:t den 28 maj 1959 anbefallt nämnden att inkomma med förslag i anledning av vad i utlåtande av jordbruksutskottet (JoU 1959: 29) anförts beträffande stärkelsepreparat på basis av majsstärkelse, vilka wellpappfabrikerna använder i sin fabrikation av wellpapp. Jordbruksutskottet hade i berörda utlåtande — i anledning av de likalydande motionerna I: 495 och II: 591 — framhållit, att Kungl. Maj:t borde överväga, huruvida wellpappfabriker icke skulle kunna erhålla restitution av införsel- och kompensationsavgifter, som utgår på dylika preparat, och om icke ifrågavarande industriprodukt kunde avföras från jordbruksregleringen.

Jordbruksnämnden anmäler, att den i samband med den anbefallda utredningen har behandlat följande hos nämnden gjorda framställningar, nämligen dels skrivelse från Svenska wellpappindustriföreningen den 2 mars 1959, vari — sedan nämnden genom beslut den 15 december 1958 lämnat utan bifall en framställning av föreningen i samma syfte — hemställles, att införsel- och kompensationsavgifterna måtte borttagas på stärkelseprodukter, avsedda att användas vid tillverkning av wellpapp, dels skrivelse från Sveriges industriförbund den 14 mars 1959, vari — med tillstyrkan av wellpappindustriföreningens framställning — hemställles om undersökning, huruvida icke stärkelseprodukter för industriellt bruk kunde generellt befrias från såväl införsel- som kompensationsavgifter.

Jordbruksnämnden anmäler vidare, att Sveriges stärkelseproducenters förening u. p. a., efter remiss i anledning av utredningsuppdraget, avgivit yttrande i ämnet i skrivelse till nämnden den 17 juli 1959. Föreningen har vidare uttalat sig i skrivelser till nämnden den 14 december 1959 och den 2 juli 1960. Wellpappindustriföreningen har med skrivelser den 28 september och den 14 oktober 1959 till nämnden överlämnat vissa handlingar till upplysning om olika stärkelsesorters användbarhet för klistring av wellpapp. Under återopande av uttalanden från utländskt fackmannahåll i samma frågor har från föreningens sida överlämnats ytterligare handlingar vid överläggningar i saken den 2 oktober 1959 samt den 13 april och den 30 juni 1960. Professorn i pappersteknik vid tekniska högskolan Börje Steenberg har på nämndens uppdrag avgivit yttrande i ärendet den 9 november 1959. Steenberg har vidare till nämnden överlämnat kopia av en skrivelse den 17 december 1959 till verkställande direktören i stärkelseföreningen.

Jordbruksnämnden upplyser vidare, att under våren 1960 har enligt över-

enskommelse med nämnden som ett led i utredningen vid två av de större wellpappfabrikerna i landet gjorts vissa provtillverkningar med stärkelseklister på basis av potatismjöl. Protokoll från de avslutande försöken hos Esseltewell Aktiebolag har av företaget överlämnats till nämnden med skrivelse den 25 maj 1960. Professor Steenberg har, efter remiss, avgivit utlåtande i anledning av protokollet i skrivelse den 21 juni 1960.

Jordbruksnämnden erinrar först om vad som anförts i de förut nämnda motionerna I:495 och II:591 och framhåller därvid följande.

I motionerna har gjorts vissa jämförelser mellan de införsel- och regleringsavgifter, som upptages vid införsel av fettvaror och de avgifter (införsel- och kompensationsavgifter), som utgår vid import av stärkelseklister. Det har därvid konstaterats den principiella skillnaden, att avgifterna för fettvaror restitueras vid teknisk användning i produktion för den inhemska marknaden, medan avgifterna för stärkelse, som kommer till teknisk användning, blott restitueras vid export. Man har funnit anledningen till denna skillnad i en önskan att förbättra avsättningen av svensk potatisstärkelse och därav gjorda preparat på den inhemska marknaden. Detta har man också funnit acceptabelt, om ett sådant syfte nås. När det gäller wellpappfabrikernas klisteranvändning, föreligger dock enligt motionärerna icke ett sådant förhållande. Valet för dessa fabriker står uteslutande mellan ett importerat majsstärkelsepreparat och importerat vattenglas, en vara som icke omfattas av jordbruksregleringen. Svenska preparat på basis av potatisstärkelse har vid försök icke visat sig erbjuda en tillfredsställande lösning. På grund av avgiftsbeläggningen har fabrikerna av kostnadsskäl nödgats fortsätta med användning av vattenglas, fastän majsstärkelsepreparaten ger en bättre produkt. Så länge den svenska stärkelseindustrin inte fått fram en för wellpappstillverkningen fullgod produkt, synes enligt motionärerna samma rätt till avgiftsrestitution böra tillkomma wellpappfabrikerna som fabrikerna för tillverkning av tekniska fettprodukter.

Jordbruksnämnden framhåller, att från wellpappindustriföreningens sida har anförts bl. a. följande.

För wellpappfabrikerna var det framför allt med hänsyn till den utveckling, som skett på området utomlands, angeläget att snarast möjligt kunna övergå till användning av stärkelsepreparat i stället för vattenglas. Ett klister på stärkelsebasis medgav betydligt större hastighet i maskinerna än vattenglas och saknade dettas maskinförstörande effekt. För fabrikerna spelade det i och för sig ingen roll, vilket slag av stärkelse, som klistret var baserat på. Erfarenheten — stödd av teorin — hade emellertid visat, att f. n. icke fanns tillgängligt annat godtagbart klister än sådant, som var baserat på majsstärkelse. De försök, som senast under våren 1960 gjorts med preparat på basis av potatisstärkelse hade icke givit ett godtagbart resultat. Man var därför t. v. hänvisad till importerade preparat på basis av majsstärkelse eller till dylika preparat tillverkade här på importerad råvara. Wellpappfabrikernas årsförbrukning av stärkelseklister kunde vid en övergång från vattenglas uppskattas till ca 2 000 ton. Med en avgiftssats som den nuvarande betydde detta en årskostnad för den samlade industrien av ca 1 miljon kr. En avgiftsbeläggning av denna storleksordning måste för wellpappfabrikernas del betraktas som prohibitiv. Man räknade från det hållet med att kostnaderna för framställning per löpmeter wellpapp blev lika stor vid an-

vändning av stärkelseklister som vid användning av vattenglas under förutsättning att stärkelsevaran fick införas utan avgift. Att restitution medgavs vid export betydde föga, eftersom exporten av wellpapp endast uppgick till ca 3 procent av en årstillverkning på 85 000 ton. Ej heller de lättnader i avgiftsbördan, som kunde bli en följd av Sveriges anslutning till konventionen angående upprättandet av Europeiska frihandelssammanslutningen, var till fyllest för wellpappindustrien. Man måste därför vidhålla sina krav på fullständig avgiftsfrihet snarast möjligt. Frågan hade bl. a. för ett enskilt företags del en avgörande betydelse vid ställningstagande till en aktuell mycket betydande kapitalinvestering för anskaffning av maskin till en ny fabriksanläggning (maskinkostnad 1 1/2 miljoner kr.).

Jordbruksnämnden anför vidare, att stärkelseproducentföreningen hos nämnden har avstyrkt avgiftslättnader för wellpappindustrien inte bara av principiella skäl utan även därför att det enligt föreningens mening — trots utfallet av hittills gjorda försök — icke kunde anses uteslutet att framställa ett för industrien godtagbart stärkelsepreparat på basis av potatismjöl.

Om de vid tiden för jordbruksnämndens skrivelse *gällande bestämmelserna* för avgiftsbeläggning av stärkelsepreparat meddelar nämnden följande.

Stärkelsepreparat av här ifrågavarande slag torde undantagslöst tulltaxeras som stärkelseklister (tulltaxenr 35.05). De omfattas därmed av Kungl. Maj:ts förordningar den 7 juni 1956 angående reglering av införseln av vissa levande djur och jordbruksprodukter m. m. (1956: 401; senaste lydelse, se 1960: 340) samt angående tillverkningsavgift för vissa produkter av potatis, m. m. (1956: 405; senaste lydelse, se 1959: 238). Enligt bemyndiganden i tillämpningsföreskrifter till förordningen 1956: 401, utfärdade av Kungl. Maj:t (f. n. i kung. 1960: 344), har jordbruksnämnden, i anslutning till de av riksdagen godkända riktlinjerna för prissättningen på jordbrukets produkter för tiden t. o. m. den 31 augusti 1965, förordnat, att varuslag, hänförliga till tulltaxenr 35.05 (före den 1 januari 1959 stat. nr 620: 2) skall vara belagda med införselavgift. F. n. uttages en avgift av 49 kr. för 100 kg (jordbruksnämndens cirkulär 1960: 42). Såvitt rör vara, som i tullhänseende är berättigad till områdesbehandling enligt konventionen angående upprättandet av Europeiska frihandelssammanslutningen (EFTA), skall dock avgiften oberoende av riktlinjerna för jordbruksregleringen successivt avvecklas under tiden till den 1 januari 1970. På grund av reglerna för områdesbehandling i artikel 4 med bilagor i konventionen innebär detta, att stärkelsepreparat av här ifrågavarande slag, vilka importeras från någon av medlemsstaterna, exempelvis från Storbritannien eller Danmark, icke får under tiden t. o. m. den 31 december 1961 beläggas med högre införselavgift än 30 kr. för 100 kg. (Kungl. Maj:ts kung. 1960: 343; jfr nämndens cirkulär 1960: 42, bil. 3). Enligt Kungl. Maj:ts kungörelse den 7 juni 1956 (nr 418) med tillämpningsföreskrifter till förordningen 1956: 405 (senaste lydelse av kungörelsen, se 1960: 346) skall vidare vid införsel av vara, hänförlig till tulltaxenr 35.05, erläggas kompensationsavgift med 5 kr. för 100 kg, om varan är i fast form, men eljest med 2 kr. 50 öre för 100 kg. Uttagandet av denna avgift påverkas icke av Sveriges anslutning till EFTA.

Jordbruksnämnden framhåller, att den med hänsyn till vissa riksdagsuttalanden har ansett sig kunna medge *lättnader i avgiftsbeläggningsen* endast under vissa förutsättningar. Nämnden anför härom bl. a. följande.

Stärkelseprodukter var belagda med införselavgifter redan före den 1 september 1956, då det nuvarande systemet för prissättningen på jordbrukets produkter genomfördes. De var då dessutom belagda med tull. Någon kompensationsavgift fanns däremot icke. Med stöd av författningens befogenhet att dispensera av särskilda skäl medgav jordbruksnämnden på den tiden i viss utsträckning befrielse från (restitution av) införselavgifter, exempelvis i fall där som skäl för befrielse (restitution) kunde åberopas, att vara skulle användas för kemiskt-tekniskt, medicinskt eller industriellt ändamål eller att den på grund av sin beskaffenhet eller kvalitet icke lämpligen kunde ersättas med inhemsk vara. Befrielsen var dock i princip knuten till viss medgiven högsta importkvantitet. Formellt har nämnden även efter den 1 september 1956 haft samma befogenheter att dispensera från införselavgiften (se t. ex. 3 § kung. 1960: 344). Även be-
träffande kompensationsavgift kan nämnden dispensera om särskilda skäl föreligger (3 § kung. 1956: 418). Det nuvarande prisregleringssystemet — vilket är avsett att tillämpas åtminstone till den 1 september 1965 — med relativt fasta, under riksdagens medverkan fastställda införselavgifter förutsätter emellertid, att generella avgiftsbefrielser (resp. restitutioner) såvitt möjligt skall undvikas. Ett uttryckligt av riksdagen godkänt uttalande i denna riktning har också i 1956 års proposition om jordbruksregleringen (nr 165 s. 164; jfr prop. 1959: 147 s. 59 och 65) gjorts just i fråga om stärkelseområdet, där dylika befrielser (restitutioner) tidigare mera allmänt tillämpades. Enligt uttalandet borde nämnden liksom tidigare medge restitution vid export för företag som handlade med, bearbetade eller förbrukade stärkelsevaror. Däremot borde, delvis i motsats till vad tidigare varit fallet, restitution av eller befrielse från avgift i princip icke medges i andra fall, vilket dock icke borde utgöra hinder för nämnden att generellt meddela restitution eller befrielse, då importvara innehöll endast en mindre andel stärkelse eller stärkelseprodukt.

Jordbruksnämnden framhåller, att den mot bakgrund av nyss angivna riksdagsuttalande i andra fall än de av riksdagen särskilt angivna (exportvara innehållande högst 20 procent stärkelse) samt en del fall, som saknar betydelse i förevarande sammanhang, har ansett sig kunna medge *lättnader i avgiftsbeläggningsen* endast om mycket starka skäl förelegat. Nämnden har utgått från att införsel- och kompensationsavgifterna i det nuvarande systemet skall, administrativt sett, i princip likställas med tullar. Som godtagbart skäl för nedsättning av avgift har nämnden sålunda — i enlighet med vad som stadgades om tullnedsättning i förutvarande 10 § tulltaxeförordningen (nuvarande 8 §) — ansett att avgiftsbelagd vara under transporten till införselorten genom tillfällighet lidit skada. Den omständigheten att en importvara på grund av sin beskaffenhet eller kvalitet icke lämpligen kan ersättas med inhemsk vara eller att importvaran införes för medicinskt, kemiskt-tekniskt eller liknande ändamål har däremot enligt nämndens mening i och för sig icke längre kunnat utgöra grund för avgiftsbefrielse (restitution) lika litet som ett sådant förhållande kun-

nat utgöra tillräckligt skäl för befrielse från tull, om varan i stället varit tullbelagd. Nämnden framhåller, att framställningar, där dylika skäl åberopats för befrielse (restitution), därför sedan den 1 september 1956 konsekvent avslagits av nämnden. Nämnden erinrar om att i de fall där sökande besvärat sig över nämndens beslut, har besvären som regel av Kungl. Maj:t lämnats utan bifall. Nämnden anför vidare följande.

Det kan erinras om Kungl. Maj:ts beslut den 14 december 1956 på besvär av Nils Gustafsson Aktiebolag, den 26 april 1957 på besvär av Svenska Tändsticks Aktiebolaget, den 8 februari 1957 på besvär av Malmö Lakrits Fabrik Aktiebolag, den 23 augusti 1957 på besvär av Billesholms Glasulls Aktiebolag. Endast i tre fall — besvär av Aktiebolaget Kabi, Apoteksvarecentralen Vitrum Apotekareaktiebolag och Aktiebolaget Pharmacia — har Kungl. Maj:t genom beslut den 14 februari 1958 ansett sig så tillvida kunna tillmötesgå klagandenas begäran, att avgiftsbefrielse generellt medgivits på bl. a. glykos för framställning av farmaceutiska specialiteter (jfr prop. 1959: 147 s. 65).

Enligt jordbruksnämndens uppfattning har riksdagsdirektiven för nämndens handhavande av dispensmöjligheterna på ifrågavarande område uppenbarligen föranletts av de svårigheter, som hade visat sig föreligga att finna en lämplig avgränsning av området för avgiftsbefrielserna (restitutionerna) ävensom av bortfallet, i samband med övergången till 1956 års regleringssystem, av tidigare möjligheter att begränsa eventuella avgiftsbefrielser till viss medgiven importkvantitet.

Om *möjligheterna att använda potatisstärkelse* för wellpappfabrikationen uttalar jordbruksnämnden följande.

Av professor Steenbergs i ärendet avgivna utlåtande framgår liksom av utredningen i övrigt, att potatisstärkelse — även om dess klistringsegenskaper är fullgoda — f. n. icke anses tekniskt användbar för klistring av wellpapp och att majsstärkelse med dagens tekniska kunskap torde utgöra det enda tekniskt användbara alternativet till vattenglas för ändamålet. Steenberg har emellertid påpekat, att skälet för att majsstärkelse användes på detta område icke i och för sig kan hänföras till speciella kemiska egenskaper hos majsstärkelsen utan till det förhållandet att endast för denna stärkelse typ föreligger en tekniskt acceptabel metod för användningen. Man kan enligt Steenberg icke taga för givet att det är omöjligt att utarbeta en tekniskt användbar metod för exempelvis potatisstärkelses utnyttjande som wellpappklister. I själva verket finnes enligt Steenberg åtskilliga kemiska fakta, som talar för att ett klister av potatisstärkelse skulle exempelvis kunna få vidhäftningsegenskaper jämförbara eller rent av överlägsna ett klister på majsstärkelse. Från stärkelseföreningens sida har med påpekande av bl. a. de goda klistringsegenskaper, som kunnat konstateras hos det under provtillverkningarna under våren använda potatismjölspreparatet, gjorts gällande, att man — trots utfallet av proven i övrigt — från det hållet alltjämt ansåg det möjligt att få fram en för wellpappfabrikerna godtagbar potatismjölsprodukt, om man endast fick tillfälle att fortsätta försöksverksamheten i industriell skala. Under hand har nämnden erfarit, att potatisstärkelse satts framför majsstärkelse som bas för wellpappklister, när det s. k. Stein-Hall-förfarandet för framställning av wellpapp på sin tid introducerades i Sverige.

Beträffande wellpappindustriföreningens påstående, att avgiftsbeläggningen skulle vara prohibitiv, kan jordbruksnämnden anföra, att numera åtminstone ett till föreningen anslutet företag redan övergått till att i stället för vattenglas använda stärkelseklister (på majsstärkelsebasis).

Jordbruksnämnden framhåller, att enligt dennas mening uttalandena om olika stärkelsesorters användbarhet som bas för ett tekniskt godtagbart wellpappklister belyser de svårigheter, som föreligger att avgränsa området för eventuella avgiftsbefrielser med hänsyn till »möjligheterna» att använda potatisstärkelse. Det av motionärerna och wellpappindustriföreningen anförda skälet, att det — åtminstone f. n. — icke är tekniskt möjligt att använda stärkelse av inhemskt ursprung, torde enligt nämndens mening med större eller mindre fog kunna anföras även från andra industrigrenar. En eftergift för wellpappindustriens krav på avgiftsbefrielse på denna grund skulle därför — såsom även antydes i industriförbundets framställning — administrativt knappast kunna göras annat än i form av en generell avgiftsbefrielse för stärkelse och stärkelseprodukter, som är avsedda för tekniskt bruk inom industrien överhuvudtaget.

Jordbruksnämnden anför vidare, att en generell avgiftsbefrielse beträffande stärkelse och stärkelseprodukter för industriellt ändamål enligt nämndens mening skulle innebära, att de svenska stärkelseproducenterna i väsentlig mån kunde berövas det stöd, som statsmakterna tillerkänt dem enligt 1956 års av 1959 års riksdag bekräftade prissättningssystem. Nämnden upplyser, att ungefär hälften av den till 23 000—25 000 ton uppskattade årsförbrukningen av svensk potatisstärkelse f. n. åtgår just för teknisk användning inom olika industribranscher. Åtgärden torde därför, för att producenternas berättigade krav enligt den för tiden intill den 1 september 1965 träffade jordbruksuppställningen skall kunna tillgodoses, icke lämpligen kunna vidtagas utan en allsidig omprövning av det nuvarande prisstödet.

Jordbruksnämnden, som utgått från att frågan om avgiftsbeläggning vid import av stärkelse och stärkelseprodukter för tekniskt bruk inom industrien kommer att upptagas av 1960 års jordbruksutredning i samband med en översyn av de nuvarande regleringsåtgärderna på fabrikspotatisområdet, har med anledning av det nämnden givna utredningsuppdraget icke ansett sig böra föreslå annan åtgärd än att handlingarna i ärendet av Kungl. Maj:t överlämnas för beaktande till de sakkunniga.

Som en följd av detta ställningstagande har jordbruksnämnden genom beslut den 5 juli 1960 dels lämnat wellpappindustriföreningens senaste framställning hos nämnden utan bifall, dels förklarat industriförbundets hemställan icke föranleda någon nämndens vidare åtgärd.

Införselavgiftsmedlen för regleringsåren 1960/61 och 1961/62, m. m.

Jordbruksnämnden erinrar först om att den i skrivelse till Kungl. Maj:t den 22 november 1960 lämnat bl. a. beräkningar över storleken av de införselavgiftsmedel, som kan komma att inflyta under regleringsåren 1960/61

och 1961/62. En redogörelse för nämndens beräkningar har meddelats i statsverkspropositionen år 1961 (IX ht, p. 31, s. 79—86).

Nämnden anmäler nu att erfarenheterna av avgiftsuppbörden efter ingången av regleringsåret 1960/61 och de bedömningar, som har kunnat göras av den fortsatta utvecklingen, icke har givit nämnden tillräcklig anledning att nu revidera de gjorda beräkningarna.

Jordbruksnämnden erinrar vidare om att den i sagda skrivelse den 22 november 1960 även redovisat viss beslutad användning av införselavgiftsmedlen för regleringsåret 1960/61 och framlagt förslag beträffande användningen av införselavgiftsmedel och andra regleringsmedel för regleringsåret 1961/62 och av införselavgiftsmedel, som belöper på tidigare regleringsår. En redogörelse för vad nämnden härutinnan anfört, har likaledes lämnats i förenämnda avsnitt av 1961 års statsverksproposition. Nämnden framhåller, att Kungl. Maj:t därefter i proposition 1961: 34 föreslagit, att kostnaderna för bidrag till jordbrukare i anledning av 1960 års skördeskador intill ett belopp av 10 miljoner kr. skall få bestridas av medel, som under regleringsåret 1960/61 inflyter genom upptagande av införselavgifter på jordbrukets område. Sagda belopp torde enligt nämndens mening, såvitt nu kan bedömas, komma att rymmas inom det överskott av införselavgifter för ifrågasvarande regleringsår, som beräknas bli disponibelt sedan de sedvanliga regleringsändamål, som skall tillgodoses av medel från sagda införselavgifter, erhållit för dem avsedda belopp. Nämnden anför, att förevarande förslag av Kungl. Maj:t sålunda åtminstone f. n. icke har föranlett nämnden att föreslå någon ändring i fråga om användningen i övrigt av införselavgiftsmedlen för regleringsåret 1960/61.

Jordbruksnämnden framhåller, att den nu icke heller har ansett sig böra föreslå någon ändring i de olika förslag i fråga om användningen av införselavgiftsmedel eller andra regleringsmedel, som redovisats i 1961 års statsverksproposition. Beträffande det från treårsperioden 1956/57—1958/59 kvarstående överskottet av införselavgifter å 17,3 miljoner kr. erinrar nämnden om att den i skrivelse till Kungl. Maj:t den 24 maj 1960 hemställt om godkännande av ett mellan nämnden och förhandlingsdelegationen överenskommet förslag, att överskottet skall få disponeras till att täcka speciella behov vid tillämpning av inkomstregeln eller treprocentregeln inom det nuvarande prissättningssystemet på jordbrukets område. Nämnden anför vidare följande.

Med anledning av sagda hemställan meddelade Kungl. Maj:t i brev till nämnden den 3 juni 1960, att Kungl. Maj:t framdeles — efter förslag av jordbruksnämnden samt efter riksdagens hörande — skulle meddela besked i ämnet. Kungl. Maj:t har sedermera (prop. 1961: 34) föreslagit, att jämväl 10 miljoner kr. av nu ifrågasvarande medel skall tagas i anspråk för bestridande av bidrag med anledning av 1960 års skördeskador. Det belopp, som efter ett genomförande av Kungl. Maj:ts förslag kvarstår från regleringsperioden 1956/57—1958/59, utgör således 7,3 miljoner kr.

Jordbruksnämnden anför, att nämnden alltså är av den uppfattningen, att 7,3 miljoner kr. bör få inestå för att efter beslut av statsmakterna kunna disponeras till täckande av speciella behov vid tillämpning av spärreglerna inom det nuvarande prissättningssystemet på jordbrukets område.

I skrivelse till statens jordbruksnämnd den 13 augusti 1960 har *veterinärstyrelsen* erinrat om att Kungl. Maj:t i skrivelse den 27 maj 1960 angående bl. a. åtgärder i prisreglerande syfte på jordbrukets område anbefallt nämnden att av vissa införselavgiftsmedel under budgetåret 1960/61 ställa till veterinärstyrelsens förfogande dels högst 30 000 kr. för täckande av styrelsens kostnader vid importkontroll av animala livsmedel, dels högst 100 000 kr. för täckande av de statliga kostnaderna för kontroll å uppvärmning av mjölk och grädde m. m. Behovet av medel för ifrågavarande ändamål torde under budgetåret 1961/62 enligt veterinärstyrelsen inte komma att undergå någon avsevärd förändring. I anledning härav har styrelsen hemställt, att jordbruksnämnden hos Kungl. Maj:t måtte göra framställning om bemyndigande att jämväl för budgetåret 1961/62 av ifrågavarande medel få ställa till styrelsens förfogande för omförmälda ändamål högst 30 000 kr. resp. högst 100 000 kr.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 22 november 1960 med beräkningar och förslag angående införselavgiftsmedlen för tiden t. o. m. regleringsåret 1961/62, m. m. har *statens jordbruksnämnd* funnit sig böra avstyrka en fortsatt användning av införselavgiftsmedel till de av veterinärstyrelsen angivna ändamålen. Nämnden anför härom bl. a. följande.

Vad gäller kostnaderna för importkontroll av animala livsmedel har dessa alltsedan budgetåret 1958/59 — mot jordbruksnämndens och jordbrukets förhandlingsdelegations avstyrkande — enligt riksdagsbeslut utgått ur införselavgiftsmedel för slakterivaror och slaktdjur. De statliga kostnaderna för pastöriseringskontrollen har under budgetåret 1960/61 täckts ur de införselavgiftsmedel, som upptagits under regleringsåren 1956/57—1958/59 och ännu icke disponerats. I proposition 1960:153 (s. 59) har i detta sammanhang av departementschefen angivits, att denna kostnadsäckning kunde förordas som en tillfällig åtgärd i rådande läge. Jordbruksnämnden har för sin del såvitt gäller importkontrollen inte ansett sig böra frånga sin tidigare uppfattning och har i fråga om pastöriseringskontrollen, redan med hänsyn till vad härom anförts i proposition 1960:153, funnit sig böra avstyrka en fortsatt användning av införselavgiftsmedel till sådant ändamål.

EFTA-frågor

A. Problem för livsmedelsindustrien vid import av icke jordbruksreglerade varor

Hittillsvarande anordningar. I fråga om det hittillsvarande prisutjämningsförfarandet anför jordbruksnämnden inledningsvis följande.

Genom brev den 27 maj 1960 har Kungl. Maj:t bemyndigat jordbruksnämnden att medverka vid den prisutjämnning, som enligt vad som angi-

vits i proposition 1960: 153 och jordbruksutskottets utlåtande 1960: 31 fr. o. m. den 1 juli 1960 skall utgå till industriella tillverkare av choklad och konfektyrer, biscuits och wafers, senap, såser och soppor samt vissa fiskkonserver o. d. Prisetjämnningen i fråga har genomförts enligt de närmare regler, som framgår av nämndens tryckta cirkulär 1960: 47 och 1961: 8.

Utbetalning av prisutjämningsbeloppen till livsmedelsindustrien och därmed sammanhängande kontroll handhas, såvitt angår choklad och konfektyrer samt biscuits och wafers, av kontrollstyrelsen i samband med att utjämningskatt för dessa varor uttages. Prisetjämningsförfarandet beträffande övriga produkter administreras helt av jordbruksnämnden. Beträffande prisutjämningsförfarandets omfattning må nämnas, att i runt tal 1 100 tillverkare av choklad och konfektyrer, 25 tillverkare av biscuits och wafers samt omkring 70 tillverkare av såser, soppor och fiskkonserver hittills registrerats och erhållit prisutjämnning.

Vad gäller fiskkonserverna äger jordbruksnämnden enligt propositionen 1960: 153 lämna prisutjämnning i den omfattning, som med hänsyn till omständigheterna kan befinnas lämplig. För övriga industriprodukter skall enligt samma proposition prisutjämningsbeloppen beräknas så, att utjämnningen motsvarar de införselavgifter samt andra avgifter, som vid import belastar de i färdigprodukterna använda jordbruksråvarorna.

Jordbruksnämnden anmäler, att erfarenheterna under den tid, då prisutjämnning har tillämpats, har visat, att en strikt tillämpning av nyssnämnda regel för beräkning av prisutjämningsbeloppen i vissa fall leder till överkompensation för livsmedelsindustrien. Som exempel härpå anför nämnden kompensationen för den särskilda införselavgiften på margarin, konstister och annat berett ätbart fett. Denna avgift, f. n. 26 öre per kg, som i första hand är att betrakta som ett skydd åt den inhemska industrien för dess åtagande att i viss utsträckning basera sitt råvarubehov på vegetabilisk olja av inhemsk odling, torde — enligt de jämförelser nämnden kunnat göra med prissättningen på liknande fettvaror utomlands — icke ha utnyttjats vid den inhemska prissättningen på margarin, som försäljes till livsmedelsindustrien. På liknande sätt torde det åtminstone tidvis ha förhållit sig med prissättningen inom landet på vissa andra jordbruksvaror, som omfattas av prisutjämnningen. I fall, där en efter avgifterna vid import strikt avpassad prisutjämnning skulle leda till överkompensation, bör enligt nämndens mening möjlighet föreligga för nämnden att jämka prisutjämningsbeloppen nedåt. Nämnden påpekar, att en möjlighet av liknande innebörd för övrigt föreligger redan i fråga om regleringsbidrag för fettvaror enligt SFS 1956: 403. Nämnden anför, att i de fall, där det kan klarläggas, att skillnaden mellan den inhemska prisnivån och världsmarknadspriserna för de jordbruksråvaror, varom här är fråga, är mindre än det belopp, som motsvarar de införselavgifter och andra avgifter, som vid import belastar jordbruksråvarorna, eller att prisutjämnningen eljest leder till överkompensation i förhållande till konkurrensförhållandena inom EFTA, nämnden sålunda bör äga bemyndigande att vidtaga jämkning av det prisutjämningsbelopp, som skall lämnas enligt gällande regler. I övrigt ifrågasätter jordbruksnämnden icke någon ändring av hittills gällande regler för

prisutjämnningen inom de områden av livsmedelsindustrien där sådan f. n. tillämpas.

Vad angår kostnaderna för den föregående år beslutade prisutjämnningen anför jordbruksnämnden följande.

Av det till bestridande av kostnaderna för prisutjämnningen under budgetåret 1960/61 anvisade beloppet på högst 25 miljoner kr. av reservationsanslaget Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område har hittills tagits i anspråk för choklad och konfektyrer 8,8 miljoner kr., för biscuits och wafers 3,7 miljoner kr. och för övriga varor 1,8 miljoner kr. Dessa belopp torde såvitt angår choklad, konfektyrer, biscuits och wafers i stort sett avse försäljningen under perioden juli—november 1960, medan prisutjämnningen för övriga varor torde avse försäljningen under hela andra halvåret 1960. På grundval av erfarenheterna under den förhållandevis korta tid, som förflutit sedan prisutjämnningen genomfördes, är det självfallet vanskligt att med någon större grad av säkerhet bedöma kostnaderna för den fortsatta prisutjämnningen. Antalet företag, som begär prisutjämnning, kommer med all sannolikhet att öka. Särskilt beträffande tillverkare av biscuits och wafers är det endast en bråkdel av inom branschen verksamma företag, som hittills begagnat sig av möjligheten att erhålla prisutjämnning. Kostnaderna för prisutjämnningen påverkas också av de ändringar, som införselavgifterna på berörda jordbruksråvaror kan komma att undergå. Det tekniska systemet för prisutjämnningen är vidare så utformat, att redovisningen släpar efter i förhållande till försäljningsperioderna, som beträffande choklad, konfektyrer, biscuits och wafers kan uppskattas till minst två månader och beträffande övriga produkter till minst en månad. Under innevarande budgetår torde prisutjämnning därför icke komma att utbetalas för mer än högst tio månader såvitt angår de förstnämnda varugrupperna och för högst elva månader beträffande övriga varor.

Med utgångspunkt från nu angivna omständigheter uppskattar jordbruksnämnden medelsbehovet för innevarande budgetår till 27 miljoner kr. Nämnden framhåller, att merkostnaden i förhållande till anvisat belopp med hänsyn till väntade besparingar inom andra poster av ifrågavarande reservationsanslag dock icke torde kräva något tilläggsanslag.

För budgetåret 1961/62 måste medelsbehovet för prisutjämnningen beräknas för en period av 12 månader. Jordbruksnämnden upplyser, att med i övrigt samma beräkningsgrunder, som legat till grund för beräkningen av medelsbehovet för innevarande budgetår, kommer att för nästkommande budgetår åtgå drygt 32 miljoner kr. Emellertid måste man enligt nämndens uppfattning av skäl, som tidigare anförts, för nästkommande budgetår räkna med att ett ökat antal tillverkare av här avsedda produkter kommer att anmäla sig för erhållande av prisutjämnning. Medelsbehovet torde till följd härav kunna beräknas stiga med ytterligare omkring 3 miljoner kr. Nämnden framhåller, att med hänsyn härtill för budgetåret 1961/62 — i stället för det belopp av 25 miljoner kr., som för ändamålet har beräknats i nämndens petitaskrivelse den 26 augusti 1960 — för här ifrågavarande prisutjämnning bör anvisas ett belopp av 35 miljoner kr.

Förslag till prisutjämnning för hittills ej reglerade bageri- och konditorivaror. Jordbruksnämnden erinrar om att, enär gränsdragningen mellan

jordbruks- och industrivaror enligt EFTA-konventionen i fråga om bageri- och konditorivaror våren 1960 ännu ej kunde överblickas, fick frågan om prisutjämnning på detta område anstå, tills gränsdragningsfrågan lösts och viss tids erfarenhet vunnits beträffande verkningarna för bageri- och konditorinäringen av de tullsänkningar, som skulle ske. Genom förutnämnda brev den 27 maj 1960 uppdrog Kungl. Maj:t åt jordbruksnämnden att i samråd med kommerskollegium, kontrollstyrelsen och generaltullstyrelsen i vad på kollegium och styrelserna ankommer utreda frågan om prisutjämnning för bageri- och konditorivaror i allmänhet och till Kungl. Maj:t inkomma med det förslag, vartill utredningen i ämnet kunde föranleda.

Jordbruksnämnden anför, att den till åttlydnad härav låtit företaga vissa undersökningar i ämnet. Som ett led i dessa har inom nämndens kansli — efter samråd med berörda myndigheter samt efter överläggningar med Sveriges bageriidkareförening, Kooperativa förbundet och Sveriges konditoriförening — utarbetats en promemoria angående ett tekniskt system för råvaruprisutjämnning på bageri- och konditorivaror. Av promemorian framgår bl. a. följande.

Den inhemska produktionen av sådana bakverk, som beröres av EFTA-konventionen, har uppskattats till i runt tal 46 000 ton per år. I sistnämnda kvantitet ingår således även biscuits och wafers, som redan är föremål för prisutjämnning. För nyssnämnda produktion åtgår nära 28 000 ton mjöl, drygt 9 000 ton socker och sirap samt ca 10 000 ton matfett, vartill kommer vissa, i promemorian icke närmare redovisade kvantiteter mjölk- och äggprodukter. Den till följd av jordbruksregleringen och varuskatten på socker föranledda fördyringen av de redovisade råvarorna har i promemorian angivits till i runt tal 25 miljoner kr. I detta belopp inräknas kostnaderna för den nuvarande prisutjämnningen för biscuits och wafers, som beräknats draga en årskostnad av omkring 9 miljoner kr. Prisutjämningsbehovet har i promemorian beräknats efter två alternativ, det ena omfattande hela nyssnämnda belopp om 25 miljoner kr. (alternativ I) och det andra avseende ett till omkring 21 miljoner kr. begränsat belopp (alternativ II). Det senare alternativet innebär, att prisutjämnningen för margarin och liknande fettvaror skall bestämmas till ett 26 öre per kg lägre belopp än vad som utgår vid nu tillämpat utjämningsförfarande för andra varor samt att varuskatten för socker icke skall medtagas i prisutjämnningen.

Jordbruksnämnden framhåller, att det tekniska system för prisutjämnningen, som föreslås i promemorian, tager sikte på största möjliga förenkling av redovisnings- och kontrollåtgärderna. Förenklingen anses enligt nämnden påkallad av att det här blir fråga om ett förhållandevis stort antal företag och att dessa, med få undantag, även tillverkar av EFTA-konventionen ej berörda bagerivaror. Med anledning härav har prisutjämnningen begränsats till de mest betydelsefulla råvarorna, nämligen mjöl, socker och fett. Mjölk- och äggprodukter, som ingår i den nuvarande prisutjämnningen på detta område, har sålunda icke medtagits. Av samma skäl har vidare förutsatts, att bageriprodukterna icke skall beläggas med utjämningsskatt. Detta innebär, att den nuvarande utjämningskatten på biscuits och wafers slopas. Förbrukningen av de olika i systemet ingående jordbruksråvarorna

skall enligt förslaget beräknas efter schablonmässigt fastställda grunder. De med ledning härav framräknade prisutjämningsbeloppen skall, i fall där överkompensation kan påvisas, kunna jämkas nedåt. I likhet med vad som nu sker vid prisutjämning för livsmedelsindustrien i övrigt, förutsättes det i promemorian, att prisutjämnningen skall utgå från jordbruket och ombesörjas av jordbruksnämnden i samråd med jordbrukets regleringsföreningar.

Jordbruksnämnden upplyser, att de förutnämnda branschorganisationerna har tillstyrkt det framlagda förslaget men uttalat, att prisutjämnningen även bör omfatta varuskatten på socker. Svenska kexfabrikantföreningen, som tagit del av promemorian, har i princip biträtt förslaget. Nämnden anmäler vidare, att jordbrukets förhandlingsdelegation, som hörts över förslaget, förklarat sig icke ha något att erinra mot i förslaget förutsatt medverkan från jordbrukets sida vid prisutjämnningens genomförande.

Jordbruksnämnden har införskaffat yttranden över förslaget från kommerskollegii utrikes- och utredningsbyrå, kontrollstyrelsen och generaltullstyrelsen. Nämnden upplyser, att samtliga tre myndigheter har tillstyrkt det föreslagna systemet.

Slutligen har promemorian förelagts jordbruksnämndens råd vid sammanträde den 9 februari 1961. Nämnden framhåller, att rådet enhälligt tillstyrkt det framlagda förslaget samt rekommenderat dess genomförande fr. o. m. den 1 juli 1961. Rådet har därvid för sin del förordat, att råvarukompensationen beräknas efter alternativ II med det tillägget, att kompensation bör lämnas även för varuskatten på socker.

Jordbruksnämnden har låtit sammanställa uppgifter, vilka redovisas i det följande, för andra halvåret 1959 och andra halvåret 1960 angående importen från EFTA-länder, jämfört med importen från länder utanför EFTA, av sådana bakverk, som beröres av EFTA-konventionen.

<i>Inhemsk produktion (1960).....</i>	46 000 ton
<i>Import: från EFTA-länder</i>	
andra halvåret 1960	1 977 »
" " 1959	1 775 »
	<hr/>
	Ökning + 202 ton
<i>från övriga länder</i>	
andra halvåret 1960	957 »
" " 1959	812 »
	<hr/>
	Ökning + 145 ton

Beträffande de statistiska uppgifterna anför jordbruksnämnden följande.

Några säkra slutsatser angående importutvecklingen för nu ifrågavarande slag av bakverk (skorpor, wienerbröd, cakes) synes icke kunna dragas av sammanställningen, redan med hänsyn till att man för år 1959 statistiskt icke har kunnat särskilja importen av redan prisutjämnade bakverk (biscuits och wafers) från annan import. Det har givetvis icke heller varit möjligt att bedöma, i vad mån utvecklingen har påverkats av tullförhållandena eller av andra omständigheter (konsumtionsvanornas omläggning till nya,

högförädlade sortiment e. d.). Av de föreliggande importsiffrorna framgår dock, att för hela det här ifrågasvarande området viss ökning har inträtt av importen från EFTA-länderna. Ökningen motsvarar omkring en procent av storleken av aktuell inhemsk produktion.

Jordbruksnämnden anför, att den med hänsyn till föreliggande omständigheter och då ett omedelbart genomförande av en prisutjämning på området enhälligt har förordats av nämndens råd, funnit övervägande skäl tala för att en prisutjämning på skorpor, cakes och Danish pastry genomföres fr. o. m. den 1 juli 1961. Nämnden anför vidare följande.

För egen del finner jordbruksnämnden det i promemorian framlagda förslaget — jämväl i vad det avser en omläggning av prisutjämningsförfarandet för biscuits och wafers — ägnat att på ett ur teknisk synpunkt tillfredsställande sätt lösa föreliggande problem. En sådan mera generell prisutjämning på hela det berörda bageriområdet medför emellertid, enligt de i promemorian gjorda beräkningarna, såsom tidigare har nämnts, även vid det billigare alternativet en nettoutgift för statsverket av ca 21 miljoner kr. per år, medan kostnaderna för den hittillsvarande prisutjämnings på biscuits och wafers (som inräknats i nyssnämnda belopp med 9 miljoner kr.) i stort sett uppväges av intäkterna av utjämningskatten på samma varor. En utvidgning av utjämningskatten till att omfatta samtliga ifrågasvarande bageriprodukter torde — av skäl som har anförts i promemorian — ur kontrolltekniska och andra administrativa synpunkter knappast vara möjlig att genomföra. En likformig prisutjämning för alla de berörda bageriprodukterna nödvändiggör därför, att utjämningskatten på biscuits och wafers slopas. En sådan likformighet gör det också nödvändigt att — såsom redan har skett för biscuits och wafers — allmänt sänka bastullen på övriga berörda bageriprodukter med 50 procent, vilket i sin tur medför såväl minskade tullintäkter för statsverket som ett omedelbart behov av prisutjämning i full utsträckning även för de nytillkommande bageriprodukterna. Kostnaderna och inkomstminskningarna för statsverket för att genomföra den för en dylik prisutjämning i promemorian förutsatta likformigheten över hela det berörda bageriområdet kan enligt jordbruksnämndens mening knappast anses stå i rimlig proportion till de fördelar, som därmed skulle vara att vinna.

Jordbruksnämnden framhåller, att den av nyss anförda skäl har sökt utforma ett förslag till en lösning av förevarande problem, som ur kostnadsynpunkt kan anses skälig. Förslaget innebär att man åtminstone t. v. avstår från den i och för sig önskvärda likformigheten mellan förfarandet för biscuits och wafers och förfarandet för de andra bageriprodukterna. Nämnden — som finner detta möjligt utan risk för större olägenheter i fråga om rubbade konkurrensförhållanden inom bagerinäringen — föreslår sålunda, att den nuvarande prisutjämnings och utjämningskatten för biscuits och wafers bibehålles i stort sett oförändrade, jämsides med att ett prisutjämningsförfarande — likaledes under jordbrukets medverkan — genomföres på skorpor, cakes och Danish pastry. Enligt nämndens uppfattning kan det nya förfarandet, liksom det i promemorian föreslagna, utformas med schablonmässig råvaruberäkning och utan utjämningskatt. En viss samordning av de båda prisutjämningsarna med avseende å redovisning och kontroll tor-

de enligt nämnden dock bli nödvändig. Sålunda måste råvaruförbrukningen även beträffande biscuits och wafers i dylikt fall beräknas på grundval av redovisad färdigvarutillverkning och av nämnden fastställda schabloner för råvaruförbrukningen vid tillverkningen av de olika produkterna.

Jordbruksnämnden anför vidare, att om man på sätt nämnden har skisserat genomför en särskild prisutjämning för skorpor, cakes och Danish pastry, det också blir möjligt att, med undantag för den erforderliga avtrappningen mot EFTA-länderna, bibehålla den nuvarande bastullen på dessa produkter, vilket medför att prisutjämningen för de råvaror, som användes vid tillverkning av produkterna, kan och bör begränsas till belopp, högst motsvarande samma antal procent av den totala råvarufördyringen, som det antal procent av bastullen, varmed avtrappning gentemot EFTA-länderna genomförts eller kommer att genomföras. Så länge tullen behålles oförändrad gentemot länderna utanför EFTA, synes enligt nämnden prisutjämningen kunna ytterligare jämkas något nedåt. Nämnden framhåller, att det torde få fastställas av nämnden efter överläggning med den berörda näringen i vad mån en sådan jämkning skall ske. Enligt nämndens uppfattning torde anledning i varje fall icke föreligga att beräkna prisutjämningen efter högre normer än som motsvarar det i förutnämnda promemoria avsedda alternativet II.

Jordbruksnämnden anser, att det nu beskrivna systemet — i likhet med vad förut har föreslagits för bl. a. chokoladområdet — bör tillämpas så, att nämnden dessutom har möjlighet att jämka prisutjämningsbeloppen nedåt i fall, då en efter avgifterna vid import strikt avpassad prisutjämning skulle leda till överkompensation. — Prisutjämningsförfarandet bör, enligt nämndens mening, i analogi med vad som sker vid hittillsvarande prisutjämning, tillämpas endast för sådana företag, vilkas tillverkning ej är av ringa omfattning. Det torde icke heller vara att förutse, att tillverkare med ringa produktion av här ifrågavarande bakverk i allmänhet skall visa intresse av att delta i prisutjämningen. Det föreslagna systemet med bl. a. en efter den successiva tullavtrappningen avpassad prisutjämning medför givetvis — i synnerhet i ingångsläget — betydligt lägre kostnader för statsverket än en prisutjämning, som redan från början kompenserar hela råvarufördyringen. Nämnden anför, att vid tillämpning av systemet i fråga kan — med utgångspunkt från en tullavtrappning den 1 juli 1961 på 30 procent — för prisutjämningen under budgetåret 1961/62 beräknas uppstå en kostnad av ca 2,5 miljoner kr.

Jordbruksnämnden upplyser, att Sveriges bageriidkareförening och Kooperativa förbundet samt Sveriges konditorförening, som under hand beretts tillfälle yttra sig över detta förslag, har förklarat sig kunna godkänna detsamma. Svenska kexfabrikantföreningen, som också delgivits förslagets innebörd, har uttalat tveksamhet i frågan, huruvida en schablonmässig beräkning av råvaruförbrukningen för de till föreningen anslutna käxfabrikernas vidkommande skulle innebära en förenkling.

Sammanfattningsvis innebär jordbruksnämndens förslag, att Kungl.

Maj:t begär riksdagens medgivande till att fr. o. m. den 1 juli 1961, på sätt i det föregående har angivits, en prisutjämning successivt genomföres på skorpor, cakes och Danish pastry, ävensom att till sistnämnda ändamål för budgetåret 1961/62 under reservationsanslaget till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område anvisas ett belopp av 2,5 miljoner kr.

Jordbruksnämnden anför, att det för råvarorna till skorpor, cakes och Danish pastry nu föreslagna prisutjämningsystemet torde, liksom den redan genomförda prisutjämnningen inom annan livsmedelsindustri, få betraktas som ett provisorium att prövas tills vidare. Nämnden upplyser, att den även i fortsättningen ämnar noggrant följa marknadsutvecklingen inom de berörda varuområdena, och har för avsikt att, sedan tillräckliga erfarenheter vunnits, återkomma med de förslag i fråga om prisutjämningsarna, vartill omständigheterna kan komma att ge anledning.

Kommerskollegium erinrar i remissutlåtande till en början om att kollegium den 11 april 1960 avgivit yttrande över jordbruksnämndens skrivelse den 2 april 1960, vari bl. a. föreslogs ett prisutjämningsförfarande för choklad- och konfektyrvaror samt för s. k. biscuits och wafers. Kollegium anförde därvid bl. a., att de svenska åtagandena enligt allmänna tull- och handelsavtalet (GATT) bedömts icke utgöra hinder för införande av det föreslagna systemet. Vidare konstaterade kollegium, att EFTA-konventionen icke innehöll någon bestämmelse, som direkt reglerade de frågor som upptogs i nämndens skrivelse. En allmän bedömning utav det av nämnden föreslagna kompenstationssystemet gav emellertid vid handen att förslaget i sin allmänna uppläggning syntes vara förenligt med konventionens huvudprinciper. Icke heller ansåg kollegium det föreslagna systemet strida mot något direkt stadgande i konventionen, även om det måhända i ett eller annat avseende kunde möta invändningar vid en behandling inom EFTA.

Kommerskollegium framhåller, att av jordbruksnämndens skrivelse den 21 februari i år framgår, att det nu aktuella förslaget (»nämndförslaget») har utarbetats på grundval av ett inom nämndens kansli framlagt förslag (»kansliförslaget»), som fogats som bilaga till nämndens skrivelse. Kollegium har tidigare yttrat sig över kansliförslaget och därvid bl. a. anført, att det föreslagna systemet i sina ur EFTA-synpunkt relevanta huvudlinjer fick anses tämligen väl ansluta sig till nämndens förslag av den 2 april 1960, varför vad kollegium tidigare anført härom i princip även gällde det senare förslaget.

Vad angår det nu aktuella nämndförslaget har kommerskollegium granskat detsamma ur handelspolitisk synpunkt. Kollegium har däremot — på samma sätt som vid tidigare bedömning av liknande förslag — icke ansett sig böra taga ställning till av förslaget aktualiserade frågor av mera saklig natur. Nämndförslaget är i sina huvudlinjer uppbyggt på kansliförslaget. Vad kollegium anført härom är därför i viktiga delar tillämpligt även på nämndförslaget. De förändringar av principiell art, som i nämndförslaget vidtagits i förhållande till kansliförslaget och som ur ifrågavarande

de synpunkter är relevanta, synes enligt kollegii mening emellertid innebära icke oväsentliga försämringar bedömt från handelspolitiska synpunkter. Härvid är särskilt att märka att den särskilda tullnedsättning, som i kansliförslaget förbindes med systemets införande, icke återfinnes i nämndförslaget. Av betydelse ur dessa synpunkter är även att nämndförslaget innebär skiljaktigheter i förhållande till det sedan juli 1960 tillämpade systemet för prisutjämning för choklad- och konfektyrvaror samt för s. k. biscuits och wafers, som får anses vunnit visst burskap. Försämringarna synes enligt kollegii mening dock icke vara så långtgående, att de får anses förhindra genomförandet av det föreslagna systemet. Av stor vikt är emellertid att tillämpningen av systemet utformas under vederbörligt hänsynstagande till handelspolitiska synpunkter.

Beträffande *malt och läskedrycker* erinrar jordbruksnämnden, att Kungl. Maj:t och riksdagen våren 1960 beslöt att frågan om en prisutjämning skulle anstå. Nämnden framhåller, att den med anledning utav uppdrag av Kungl. Maj:t följt importutvecklingen på området och därvid konstaterat, att importen efter EFTA-konventionens ikraftträdande visserligen ökat men att ökningen varit större från länder utanför EFTA. Nämnden har härjämte på grundval av tillgängliga uppgifter kunnat konstatera, att den totala importvolymen icke överstiger en procent av den inhemska tillverkningen av här avsedda produkter. Anledning torde, såvitt nämnden nu kunnat finna, saknas att åtminstone f. n., med anledning av EFTA-konventionen vidtaga någon åtgärd på detta område. Nämnden upplyser, att frågan icke heller under det gångna året har aktualiserats hos jordbruksnämnden från den berörda näringens sida.

B. Problem för jordbruket och problem för livsmedelsindustrin i samband med import av jordbruksreglerade varor

Genom beslut den 27 maj 1960 har Kungl. Maj:t bl. a. anbefallt jordbruksnämnden att, med beaktande av uttalanden i proposition 1960:153 och i jordbruksutskottets utlåtande 1960:31, sedan tillräcklig erfarenhet vunnits av EFTA-konventionens verkningar i hithörande avseende, i samråd med kommerskollegium, kontrollstyrelsen och generaltullstyrelsen samt efter överläggningar med jordbrukets förhandlingsdelegation, överväga lämpliga lösningar av ännu icke lösta problem för jordbruket, som uppkommit eller kan väntas uppkomma i anledning av Sveriges anslutning till EFTA, samt till Kungl. Maj:t inkomma med de förslag, vartill övervägandena kunde föranleda.

Jordbruksnämnden framhåller, att de med ifrågavarande uppdrag avsedda problemen hänför sig — såvitt gäller de *jordbruksreglerade* varuslag, vilka beröres av gränsdragningen enligt EFTA-konventionen mellan industri- och jordbruksvaror — närmast till glass, glasspulver och puddingpulver,

äggalbumin ävensom dextrin och vissa andra produkter på stärkelsebasis. Nämnda varor har enligt konventionen hänförs till industrisektorn. De per den 1 januari 1960 gällande införselavgifterna för dessa varor skall vid import från EFTA-länderna successivt avvecklas. Som ett led i denna avveckling har en första avgiftssänkning med 20 procent ägt rum den 1 juli 1960.

Problem för jordbruket kan i samband med tillämpning av EFTA-konventionen enligt jordbruksnämndens mening tänkas uppkomma dels genom avgiftsavtrappingens inverkan på jordbruksregleringens inkomster av införselavgifterna för de i det föregående angivna jordbruksreglerade produkterna (glass, äggalbumin, dextrin m. m.), dels genom försämrad avsättning av jordbruksråvaror för dessa jordbruksreglerade produkter och för de icke jordbruksreglerade produkter, som avses under A i det föregående, i samband med att de svenska livsmedelsindustrierna på området erhåller minskat importskydd.

Minskade inkomster av införselavgifter

Jordbruksnämnden framhåller, att enligt vissa av nämnden gjorda beräkningar inkomsterna av införselavgifter under regleringsåret 1961/62 utan den avveckling av dylika avgifter, som har föranletts eller föranleds av EFTA-konventionen, endast med 200 000 å 300 000 kr. (huvudsakligen hänförliga till avgifter för äggalbumin och avgifter inom glass- och fettvaruområdena) kommer att överstiga det totalbelopp, 123,8 miljoner kr., som enligt nämndens skrivelse den 22 november 1960 beräknats inflyta av införselavgiftsmedel under sagda regleringsår. Totalinkomsterna av införselavgifter för regleringsåret 1961/62 skulle å andra sidan, uppskattningsvis, ha blivit inemot 100 000 kr. lägre än de beräknade, därest icke vissa ytterligare varuslag, närmast majsstärkelse i detaljhandelsförpackningar, i samband med EFTA-konventionens ikraftträdande hade överförts till den jordbruksreglerade och avgiftsbelagda varusektorn. Under regleringsåret 1960/61, för vilket år inkomsterna av införselavgifter enligt skrivelsen den 22 november 1960 uppskattas till totalt 148 miljoner kr., torde såvitt nu kan beräknas av nämnden, nettobortfallet av införselavgiftsmedel till följd av anpassningen efter EFTA-reglerna i varje fall icke komma att överstiga det beräknade nettobortfallet för nästa regleringsår (jfr prop. 1960: 153, s. 28—29). Nämnden framhåller, att för såväl regleringsåret 1960/61 som regleringsåret 1961/62 en eventuell inkomstminskning i varje fall ligger långt utanför den medelsram av 93 miljoner kr., som för vart och ett av regleringsåren har fastställts (prop. 1960: 153 s. 59) resp. av nämnden föreslagits att få användas i jordbruksregleringen enligt allmänt givna direktiv.

Lösamhetsproblem för de skilda jordbruksreglerade produkterna

I fråga om glass, glasspulver och puddingpulver erinrar jordbruksnämnden om att de problem, som uppkommer eller kan uppkomma med anledning av EFTA-konventionens ikraftträdande, i propositio-

nen 1960: 153 anmäls såsom tills vidare olösta. Nämnden anför vidare följande.

De varor inom glassområdet, som beröres av EFTA-konventionen, faller under stat. nr 18.06.401 och 405 samt 21.07.323 och 327. Till stat. nr 21.07.321 hänförlig glass, d. v. s. vara, som innehåller fett utan tillsats av kakao, omfattas däremot icke av konventionen. Nämnden har låtit verkställa viss utredning angående det tekniska system, som kan komma i fråga vid en eventuell prisutjämning av de jordbruksråvaror, som användes vid tillverkning av glassvaror. Vid utredningen har framkommit att en prisutjämning på detta område redan av kontrollskäl bör omfatta all glass, alltså även till stat nr. 21.07.321 hänförlig vara. Vid utredningen har vidare, för att prisutjämningsystemet skall kunna bli funktionsdugligt, förutsatts en viss omläggning av varuskatten inom glassområdet.

Jordbruksnämnden upplyser, att kontrollstyrelsen och nämnden f. n. har de i det föregående berörda frågorna under övervägande och avser att till Kungl. Maj:t återkomma med förslag i ämnet.

I detta sammanhang anmäler jordbruksnämnden även, att kontrollstyrelsen, enligt vad nämnden har inhämtat, f. n. överväger en sådan omläggning av beskattningen på den tullskyddade EFTA-varan *mandelmassa* (jämte liknande halvfabrikat för sötvaruindustrien), som ur kontrollsynpunkt skulle göra det möjligt att intaga sådant halvfabrikat i det nuvarande prisutjämningsystemet för choklad och konfektyrer. Styrelsen och nämnden har för avsikt att underställa Kungl. Maj:t förslag även i denna fråga.

I fråga om dextrin, stärkelseklister o. d. samt vissa andra stärkelsehaltiga produkter, såsom appreturmedel och kärnbindemedel, har avvecklingen av införselavgifterna — såsom framgår av redogörelse i proposition 1960: 153 — av jordbruksnämnden bedömts komma att efter hand skapa betydande avsättnings- och lönsamhetsproblem för fabrikspotatisodlingen. Beträffande förhållandena efter den hittills genomförda reduktionen av gränsskyddet upplyser jordbruksnämnden, att den från Sveriges stärkelseproducenters förening har inhämtat, att en betydligt ökad försäljningsaktivitet från utländska dextrin- och klistertillverkares sida har kunnat förmärkas, bl. a. genom att utländska storkoncerner på området här i landet öppnat egna kontor och att en utländsk etableringsverksamhet påbörjats inom landet.

Importen av dextrin har under de sex sista månaderna under 1960, såsom framgår av följande av jordbruksnämnden upprättade tablå över dextrinimporten, jämfört med importen under andra halvåret 1959, förskjutits till förmån för EFTA-länderna. Importen av andra hithörande produkter, appretur- och kärnbindemedel m. m., är enligt nämnden av helt ringa omfattning.

Import, ton	1/7—31/12 1959	1/7—31/12 1960	Ökning eller minskning
Från EFTA-länder ..	256	335	+ 79
Från övriga länder ..	1 423	1 321	— 102

Den tid, under vilken EFTA-avtalet hittills har varit i tillämpning, torde enligt nämndens mening vara alltför kort för att tillåta några mera bestämda slutsatser angående dess inverkan i förevarande sammanhang. Nämnden framhåller, att en övergång till nya inköpskällor för de dextrinkonsumerande industriernas del f. ö. alltid kräver en viss tid för utprovning av de nya produkternas lämplighet och användbarhet i jämförelse med de tidigare använda.

Jordbruksnämnden upplyser, att stärkelseföreningen emellertid har för att säkerställa avsättningen av svensk potatisstärkelse till inhemska tillverkare av dextrin o. d. med anledning av den 20-procentiga sänkning av gränsskyddet, som ägde rum den 1 juli 1960, nödgats att fr. o. m. samma tidpunkt genomföra en särskild prisutjämning på potatisstärkelse till förmån för de inhemska tillverkarna av dextrin o. d. Prisutjämningsförfarandet på potatisstärkelseområdet och kostnaderna för detsamma har kunnat bestridas av sådana medel, som redan ställts till förfogande för prisregleringen på potatisstärkelse, d. v. s. regleringsmedel härrörande från införsel- och kompensationsavgifter för stärkelse och stärkelseprodukter och från tillverkningsavgifter för potatisprodukter m. m.

Enligt av riksdagen godkänt förslag i propositionen 1960: 153 skall, därest medel som nyss sagts visar sig otillräckliga för prisutjämningsförfarandet, i avvaktan på slutlig reglering, efter Kungl. Maj:ts medgivande, förskottsvis få disponeras medel, som influtit eller inflyter i form av införselavgifter för potatis och som icke befinner sig erforderliga för andra, redan beslutade ändamål. Jordbruksnämnden anmäler, att något behov av att taga i anspråk sådana medel ännu icke har förelegat. Med tanke på det ökade medelsbehov för prisutjämningsförfarandet, som kan komma att uppstå vid en fortsatt och eventuellt accelererad avtrappning av införselavgiftsskyddet, bör dock enligt nämndens mening även i fortsättningen möjligheten hållas öppen att för nu ifrågavarande ändamål, efter Kungl. Maj:ts medgivande, förskottsvis i avvaktan på slutlig reglering taga i anspråk införselavgifter för potatis.

Frågan om gottgörelse till jordbruket

Jordbruksnämnden erinrar om att det i proposition 1960: 153 konstaterades, att vissa av de problem för jordbruket, som uppkommit eller kunde väntas uppkomma till följd av EFTA-konventionen, tills vidare fick kvarstå olösta men att förslag till lösningar kunde få framläggas framdeles. Nämnden framhåller nu, att allttjämt olösta problem kvarstår för jordbruket i olika avseenden. Med hänsyn härtill och då erfarenheterna av EFTA-systemets inverkan på jordbrukets inkomster, allmänt sett, allttjämt torde få anses otillräckliga, är det enligt nämndens mening ännu för tidigt att bedöma storleken av de problem, som kan uppkomma för jordbruket. Något omedelbart behov av ytterligare åtgärder synes dock, såvitt nämnden har kunnat finna, i varje fall icke föreligga. Nämnden hemställer att, ifall ett

mera påtagligt inkomstbortfall för jordbruket till följd av EFTA-konventionen framdeles skulle visa sig uppstå, få upptaga överläggningar i ämnet med jordbrukets förhandlingsdelegation och till Kungl. Maj:t få inkomma med de förslag, vartill överläggningarna kan ge anledning.

Anslagsfrågor

Jordbruksnämnden hemställer, att för budgetåret 1961/62, i enlighet med vad nämnden föreslagit i fråga om prisutjämnningar inom de livsmedelsindustrier, där prisutjämnning redan nu tillämpas — i stället för ett av nämnden i anslagsskrivelse den 26 augusti 1960 beräknat belopp — anvisas ett belopp av 35 miljoner kr. Vidare bör för samma budgetår för prisutjämnning för skorpor, cakes och Danish pastry härutöver anvisas ett belopp av 2,5 miljoner kr. Båda beloppen bör enligt nämnden anvisas under reservationsanslaget till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område, vilket följaktligen synes böra uppräknas med motsvarande belopp eller sålunda med tillhoppa $[(35 - 25) + 2,5 =]$ 12,5 miljoner kr.

Vissa frågor på livsmedelsberedskapens område

Jordbruksnämndens framställning

Riksdagens år 1957 församlade revisorer förordade i sin berättelse (Del I, s. 362—368) vissa åtgärder för att nedbringa statens kostnader för spannmålslagringen. Revisorerna ifrågasatte sålunda huruvida tillräcklig anledning alltjämt förelåg att bibehålla ett statligt beredskapslager av majs samt föreslog, att ett övervägande av denna lagringsfråga kom till stånd med sikte på att helt avveckla majslagren. Det syntes vidare revisorerna motiverat, med hänsyn till de betydande årliga utgifter med vilka spannmålslagringen var förenad, att staten vid sidan av det tillämpade systemet med förhyrande av lagerutrymmen prövade möjligheterna att i större utsträckning anlita egna, för ändamålet anordnade utrymmen. Enligt revisorerna gav forskningen på området stöd för antagandet, att spannmål utan olägenhet kunde lagras på betydligt enklare sätt än tidigare ansetts möjligt. Härigenom samt på grund av att staten tillhöriga lokaler skulle kunna förläggas till platser i närheten av de allmänna kommunikationslederna med lägre kostnader för transporter, tillsyn och kontroll m. m. skulle de sammanlagda kostnaderna för lagringen kunna begränsas. För att lämpliga typer av lagringslokaler skulle kunna utarbetas och tillräckligt underlag skulle erhållas för kostnadsjämförelse med redan tillämpade former för spannmålslagring syntes det revisorerna lämpligt, att viss försöksverksamhet igångsattes.

Omförmälda del av riksdagsrevisorernas berättelse jämte häröver av statens jordbruksnämnd, statens forskningsanstalt för lantmannabyggnader och Svensk spannmålshandel, ekonomisk förening, avgivna utlåtanden be-

handlades av statsutskottet vid 1958 års höstriksdag (SU 1958: B 34). Jordbruksnämnden ställde sig i sitt yttrande tveksam till möjligheterna att nedbringa statens kostnader för spannmålslagringen. Föreningen Svensk spannmålshandel gav uttryck åt en liknande uppfattning, medan statens forskningsanstalt för lantmannabyggnader, under hänvisning till vissa undersökningar, som företagits vid anstalten beträffande kostnaderna för spannmålslagring efter moderna principer, i likhet med revisorerna ansåg, att forskningen på spannmålslagringens område kunde ge anvisningar för enklare och billigare sätt att lagra spannmål än man tidigare känt till. Utskottet anförde, att det för sin del på grundval av de delvis mycket motstridiga uppgifter, som förelåg, inte var berett att taga någon bestämd ställning i de av revisorerna aktualiserade spörsmålen. Med hänsyn till de avsevärda kostnader den ifrågavarande lagringen belöpte sig till beträffande såväl lokaler som transporter fann utskottet det dock angeläget, att en utredning i ämnet kom till stånd, avseende både de varor som borde lagras och det sätt på vilket lagringen lämpligen borde ske. Syftet därmed borde självfallet vara att i görligaste mån tillvarata de möjligheter till förenklingar och besparingar, som kunde föreligga. Utskottet hemställde, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att Kungl. Maj:t ville vidtaga åtgärder i det av utskottet angivna syftet. Riksdagen beslöt i överensstämmelse med vad utskottet hemställt (rskr. 1958: B 56).

Den 4 september 1959 uppdrog Kungl. Maj:t åt statens jordbruksnämnd och statens forskningsanstalt för lantmannabyggnader att — med beaktande av vad i oförmälda revisionsberättelse och utskottsutlåtande anförts — gemensamt verkställa den av riksdagen begärda utredningen.

Med anledning av nyssnämnda utredningsuppdrag har *statens jordbruksnämnd* i hemlig skrivelse till Kungl. Maj:t den 5 juli 1960 redovisat resultatet av utredningen jämte vissa överväganden rörande livsmedelsberedskapen. Bakgrunden till jordbruksnämndens skrivelse utgöres av den omläggning av den ekonomiska försvarsberedskapen, som föranledes av utrymningsplanläggningen.

I skrivelsen har jordbruksnämnden, såvitt nu är i fråga — i samråd med riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap, chefen för försvarsstaben, arméintendenturförvaltningen, civilförsvarsstyrelsen och statens forskningsanstalt för lantmannabyggnader i vad på dessa myndigheter ankommer — hemställt, att Kungl. Maj:t och riksdagen ville dels godkänna vissa i skrivelsen angivna riktlinjer för den fortsatta beredskapslagringen inom jordbruksnämndens verksamhetsområde och lämna nämnden bemyndigande att inom tillgänglig anslagsram vidtaga åtgärder enligt dessa riktlinjer, dels lämna utan erinran, att jordbruksnämnden på i skrivelsen angivet sätt medverkar vid en skyddsplacering av vissa företags livsmedelslager och bemyndigar nämnden att för täckande av de kostnader, som uppkommer därvid, under vissa förutsättningar anlita medel ur förslagsanslaget Beredskapslagring av livsmedel och fodermedel m. m.

I sin utredning utgår jordbruksnämnden från en redogörelse för den på-

gående strukturella omvandlingen i fråga om konsumtionsvanor och distributionsformer och konstaterar bl. a., att den ökade konsumtionen av å ena sidan färskvaror och å andra sidan industriellt högförädlade livsmedel samt den ökade koncentrationen av handelns lagerhållning är faktorer, som under beredskap och krig är ägnade att försämra vår totalförsörjning på livsmedelsområdet. Härtill kommer speciella krav på beredskapslagringen av livsmedel, som föranledes av förändringar i krigföringen, bl. a. tillkomsten av de moderna s. k. ABC-stridsmedlen.

Beträffande den nuvarande administrationen av beredskapslagringen, m. m. inom jordbruksnämndens varuområde anför nämnden bl. a. följande.

Beredskapslagringen inom jordbruksnämndens varuområde administreras såvitt gäller brödsäd och oljekraftfoder av Svensk spannmålshandel, ekonomisk förening, i enlighet med ett av Kungl. Maj:t genom beslut den 31 maj 1957 (jämfört med beslut den 18 mars 1955) godkänt avtal mellan nämnden och föreningen av den 7 december 1956 och i övrigt av nämnden själv, som därvid emellertid i det löpande arbetet enligt särskilda överenskommelser biträdades av Svenska lagerhusaktiebolaget och av vissa större företag inom näringslivet (i mindre omfattning även av arméintendenturförvaltningen). Beträffande de varor av olika slag, som skall ingå i beredskapslagringen, har Kungl. Maj:t meddelat beslut dels i samband med godkännande av nyssnämnda avtal, dels i särskilda brev till jordbruksnämnden.

Lagringen begränsas av den kapital- och kostnadsram, som för ändamålet angivits av Kungl. Maj:t och riksdagen. På kostnadssidan har sålunda till kostnader för beredskapslagring av livsmedel m. m. för ett vart av de senaste budgetåren — med en i statsverkspropositionen summariskt angiven specifikation på olika varuslag — anvisats förslagsanslag på 15 miljoner kr. Investeringskapital tillhandahålles från dels anslag på kapitalbudgeten till lagring av jordbruksprodukter på sammanlagt 163 miljoner kr., varav — enligt en i statsverkspropositionen likaledes summariskt angiven specifikation — ca 70 miljoner kr. är beräknade för beredskapslagring, dels en av riksdagen beslutad statlig kredit till föreningen Svensk spannmålshandel på sammanlagt 225 miljoner kr., varav 190 miljoner kr. i form av rörlig kredit hos riksgäldskontoret och 35 miljoner kr. som checkräkningskredit hos riksbanken eller affärsbank mot säkerhet av riksgäldskontoret.

De varuslag, som f. n. omfattas av jordbruksnämndens beredskapslagring, är brödsäd, socker, risgryn, gula ärter, fettråvaror och oljekraftfoder samt i mindre omfattning kaffe och bruna bönor. Beträffande det tidigare hållna, av riksdagens revisorer behandlade beredskapslagret av majs upplyser nämnden, att det sedan ett par år tillbaka är helt avvecklat. De varuslag, som utväljes för en beredskapslagring, måste enligt nämnden uppfylla vissa allmänna fordringar i fråga om näringsvärde, lagringsbeständighet, förädlingsmöjligheter och omsättningsmöjligheter. Sagda fordringar påkallar vissa ändringar i fråga om de slag av varor, som utväljes för en fortsatt beredskapslagring.

I fråga om de kvantiteter, vilka bör eftersträvas vid beredskapslagringen av olika varor anför nämnden bl. a. följande.

Möjligheterna att ur beredskapssynpunkt förbättra lagerhållningen inom livsmedelshandel och livsmedelsindustri torde mot bakgrunden av den senaste tidens strukturella förändringar inom näringslivet få anses mycket begränsade. Som kanske den enda beredskapsåtgärd, som f. n. rimligen kan skapa någon trygghet för en nödtorftig försörjning med livsmedel i händelse av produktionsbortfall och förlust av kommersiella livsmedelslager, framstår därför en ur försvarssynpunkt lämpligt lokaliserad statlig beredskapslagring, som har sådan omfattning, att den, åtminstone lokalt sett, blir av väsentlig betydelse för livsmedelsförsörjningen under krig.

En självfallen förutsättning i fråga om de kvantiteter, som bör eftersträvas vid beredskapslagringen av olika varor, måste vara, att denna lagring aldrig kan bli annat än ett begränsat komplement till de varukvantiteter, som i ett krigs- eller ett avspärrningsläge kan finnas lagrade på annat sätt eller komma att framställas i konsumtionsområdena. Det måste vidare beaktas, att beredskapslagringens kanske viktigaste uppgift är att — vid en ändamålsenlig utspridning av lagren — utgöra ett åtminstone nödtorftigt komplement till försörjningen just i de orter eller områden, där produktionen och den kommersiella lagerhållningen i ett krigsläge (med starkt försvårade tillförselmöjligheter) kan väntas bli särskilt otillfredsställande i förhållande till den då sannolika folkmängden (inkvarteringsområden för utrymd befolkning). I fråga om den lämpliga omfattningen av den totala beredskapslagringen kan med detta betraktelsesätt endast göras helt allmänna bedömanden, där bl. a. antaganden om krigsutvecklingen och om produktions- och lagerbortfall får vägas mot statsfinansiella och lagringstekniska synpunkter.

Jordbruksnämnden föreslår, att kvantiteterna utökas för flertalet av de f. n. beredskapslagrade varorna. Förslaget innebär bl. a. en ökning av brödsädsлагren från högst 300 000 ton till högst 400 000 ton.

Beträffande lokaliseringsen av beredskapslagren konstaterar jordbruksnämnden, att nuvarande lagring till viss del sker inom områden eller orter inom riket, som med hänsyn till bl. a. nu aktuell planläggning för utrymning vid krigsfall måste anses vara mindre lämpliga eller klart olämpliga för en beredskapslagring. En omflyttning av huvuddelen av dessa lager bör därför komma till stånd. Då en förflyttning i krig kan antagas bli i stor utsträckning omöjliggjord, måste flyttningen åtminstone i huvudsak genomföras i fred. En sådan flyttning torde av ekonomiska och praktiska skäl lämpligen böra uppdelas i etapper.

På grundval av de i skrivelsen angivna principerna har jordbruksnämnden uppgjort en detaljerad plan för flyttning av vissa av de av nämnden administrerade lagren. Dessa omplaceringar liksom den utökning av lagren, som berörts i det föregående, innebär att nya förvaringsutrymmen efter hand måste anskaffas för varukvantiteter i en sammanlagd storleksordning av omkring 350 000 ton (därav faller på enbart lagerökning omkring 250 000 ton). För den hittillsvarande beredskapslagringen har, såsom närmare redogöres för i jordbruksnämndens utredning, använts dels särskilt uppförda statliga lagerhus, dels lokaler som ursprungligen uppförts för andra ändamål. Liksom hittills avses behovet av nya förvaringsutrymmen kunna täckas genom såväl nyanläggning av statliga lagerhus som användning av redan

befintliga lokaler. De inventeringar, som gjorts av disponibla lagerlokaler, jämte vissa nytillkomna försvarstekniska skäl gör emellertid, att man i avsevärt ökad utsträckning får lita till nybyggnad i statlig regi.

I fråga om nybyggnad av lagerlokaler i statlig regi anför jordbruksnämnden bl. a. följande.

Vid nybyggnad bör i första hand komma i fråga statliga lagermagasin av den typ, som under de senaste åren har uppförts i Svenska lagerhusaktiebolagets regi och som enligt hittillsvarande erfarenheter synes vara väl lämpade för lagring av spannmål, socker o. d. Forskningsanstalten för lantmannabyggnader har också för sin del, efter företagen granskning, lämnat denna byggnadstyp utan erinran. Ett av jordbruksnämnden tillsammans med representanter för lagerhusbolaget diskuterat preliminärt arbetsprogram omfattar uppförandet av ytterligare ett flertal byggnader av denna typ i lämpliga delar av landet.

Vid den fortsatta utbyggnaden av lagerhusnätet har emellertid jordbruksnämnden, som även härutinnan under hand samrått med lagerhusaktiebolaget, för avsikt att, på därför lämpade platser, även pröva ett par andra, av forskningsanstalten för lantmannabyggnader på jordbruksnämndens initiativ utarbetade typer av relativt enkla lagermagasin. Den ena typen avser planmagasin, medan den andra typen utgöres av silomagasin. Inom forskningsanstalten uppgjorda beskrivningar till dessa byggnadstyper jämte ritningar och kostnadsberäkningar har bifogats nämndens skrivelse.

Beträffande behovet av investeringsmedel för ökning och omplacering av beredskapslagren anför nämnden, att en fullt genomförd beredskapslagring enligt nämndens förslag medför ett ökat behov av statsmedel för investering i själva lagervarorna på ca 50 miljoner kr. Vid en successiv lagerökning i ungefär den takt, som jordbruksnämnden förutsatt, synes för investeringen i varulagren utöver hittills för ändamålet anvisade statsmedel åtminstone fram till utgången av budgetåret 1960/61 icke komma att erfordras någon ytterligare medelsanvisning. Hittills anvisade medel är nämligen till viss del odisponerade. I fortsättningen måste däremot enligt nämnden kapitalbehovet komma att stiga utöver vad som motsvarar nu anvisade medel.

I de nya statliga lagerhus, som — med tanke särskilt på en omlokaliserad och ökad beredskapslagring — har förutsatts komma att successivt anskaffas, kan enligt nämndens utredning under de närmaste tre till fyra åren beräknas komma att bindas ett kapital av sammanlagt 3 å 4 miljoner kr. Investeringsbehovet torde, enligt vad nämnden har inhämtat från Svenska lagerhusaktiebolaget, till ett belopp av något över 2 miljoner kr. kunna tillgodoses av tillgängligt kapital hos detta bolag. Nämnden anmäler sin avsikt att, efter närmare undersökning om det ytterligare kapitalbehovet, i sinom tid återkomma med framställning om erforderlig medelsanvisning.

De årliga kostnaderna för jordbruksnämndens beredskapslagring vid en fullt genomförd utbyggnad och omplacering i enlighet med nämndens förslag anges av nämnden uppskattningsvis till ca 25 å 30 miljoner kr. i stället för nuvarande kostnad på 12 å 15 miljoner kr. Av merkostnaderna antages ca 12 miljoner kr. belöpa på enbart lagerökning och resten

på ökad omsättningskostnad och kostnader för försvårad tillsyn m. m. I fråga om medelsbehovet för täckande av kostnaderna för beredskapslagringen anför nämnden bl. a. följande.

Kostnaderna för beredskapslagringen avser lagerhyra, skötsel och tillsyn, inläggning och uttagning i samband med omsättning samt förluster vid svinn och nedskrivning m. m. En sådan nettoökning av de totala beredskapslagren, som nämnden föreslagit skulle, fullt genomförd, vid oförändrade lagringsmetoder och oförändrad lokalisering av lagren, jämfört med kostnaderna för en lagring i nuvarande omfattning, medföra en årlig merkostnad för lagringen på ca 12 miljoner kr. (Härvid har, liksom nu är fallet, för brödsäd och oljekraftfoder räknats med ränta på i lagren investerat kapital. Av beloppet motsvarar ca 6 miljoner kr. sådan ränta.) De första åren, innan de avsedda lagren hunnit fullt utbyggas, blir givetvis merkostnaden mindre, under tiden fram till utgången av budgetåret 1960/61 troligen högst 1 à 2 miljoner kr.

Vid en sådan omplacering av beredskapslagren till mera skyddade områden, som jordbruksnämnden föreslagit, uppstår vidare merkostnader dels i samband med eventuell flyttning av lagrade varor från plats till plats, dels i samband med försvårad omsättning på den reguljära marknaden (längre transportvägar från produktions- och konsumtionscentra) eller till följd av realisation till sekundära ändamål, dels till följd av försvårad eller fördyrad tillsyn och skötsel vid mera enslig lokalisering av lagren eller, tekniskt sett, vid relativt enkla anordningar vid lagringen.

Flyttning av ett och samma varuparti från ett hittillsvarande varulager till en mera skyddad lagerlokal synes tills vidare icke böra företagas annat än i särskilda fall (exempelvis där en mindre lämplig lagerlokal av tekniska skäl eller kostnadsskäl måste omedelbart utrymmas och varan icke rimligen kan — som ett led i omsättningen — avsättas i orten). Omlokaliseringen synes — givetvis under beaktande av kravet på snabbast möjliga bortflyttning av de ur militär synpunkt särskilt riskfyllt belägna varulagren — normalt böra ske i samband med nyinläggning vid lagerökning och omsättning. Kostnaderna för en flyttning i egentlig mening beräknas därför, åtminstone tills vidare, bli ganska begränsade, sannolikt icke större än några hundra tusen kronor per år.

Merkostnaderna för omsättning och de ökade förlustriskerna vid realisation vid en genomförd omplacering av beredskapslagren beräknas bli av mera väsentlig betydelse än de egentliga flyttningskostnaderna. Exempelvis har den erforderliga omlokaliseringen av brödsädslagren av föreningen Svensk spannmålshandel beräknats förorsaka en fördyring på ca 30 à 40 kr. per ton för varje omsättning enbart till följd av ökade fraktkostnader. För att nedbringa omsättningskostnaderna för den omplacerade spannmålen bör därför, såsom nämnden tidigare framhållit, i fortsättningen eftersträvas längsta möjliga omsättningstid. Vissa besparingar i de totala lagringskostnaderna bör därigenom kunna ernås även med hänsyn tagen till sådana ökade förluster, som kan uppstå vid avyttring av längre lagrade partier brödsädsämnen till foder eller till tekniska ändamål. I den mån en beredskapslagrad vara får bortskänkas i samband med humanitära hjälpaktioner i utlandet, har nämnden vidare velat förutsätta, att beredskapslagringen, åtminstone icke helt, skall behöva belastas för därvid uppkommande förlust.

Helt allmänt hänvisar jordbruksnämnden i detta sammanhang till att det medelsbehov, som kan bli aktuellt för den nu ifrågasatta förbättrade bered-

skapslagringen, uppenbarligen under alla förhållanden kommer att framstå som ringa jämfört med en normal, rent militär försvarsbudget.

I fråga om handels livsmedelslager konstaterar jordbruksnämnden, att en minskning skett och att denna är ett led i handelns rationalisering och således betingad av ekonomiska faktorer. Beträffande möjligheterna att i fortsättningen utnyttja handels lager i beredskapssyfte anför nämnden bl. a. följande.

Enligt jordbruksnämndens mening kan man knappast räkna med att ett företag redan för normala fredsförhållanden skall utan full ekonomisk kompensation göra ett frivilligt åtagande om lagerökning i varje fall icke om en hela branschen omfattande överenskommelse ej kan ernås. Därest en sådan överenskommelse för ett eller annat varuområde skulle kunna träffas, skulle dock tillämpnings- och kontrollsvårigheterna sannolikt starkt minska värdet av överenskommelsen. Jordbruksnämnden ställer sig sålunda tveksam till möjligheten att under fredsförhållanden allmänt sett åvägbringa den effektiva ökning av handelns livsmedelslager, som ur beredskapssynpunkt framstår såsom starkt angelägen. Då vissa förutsättningar för en lagerökning i fred beträffande relativt stora företag och begränsade varusortiment dock torde få anses föreligga, har nämnden likväl för avsikt att upptaga frågan om dylik lagerökning till närmare undersökning och avser, där så befinnes påkallat, få återkomma med förslag i ämnet.

Jordbruksnämnden framhåller vidare, att i samband med ett krisläge handeln själv har ett starkt intresse av att lägga upp egna lager. Även bortsett härifrån torde man i ett sådant läge kunna räkna med en hög grad av solidaritet gentemot det allmänna. Vidare finnes då från myndigheternas sida särskilda möjligheter att tillgodose och uppmuntra dem, som önskar förstärka sin lagerhållning. Därest krisregleringar genomföres, kan särskilda lättnader i form av tillstånd till införsel och transporter m. m., på lämpligt sätt villkorade, beviljas. I detta läge skulle enligt nämndens mening sannolikt även särskilda statliga krediter och anslag kunna påräknas för finansieringen av en lagerökning hos lämpliga affärsföretag. Jordbruksnämnden har för avsikt att i fortsättningen bevaka möjligheterna att i händelse av kris genomföra en ökad livsmedelslagring enligt de riktlinjer, som här antytts, och avser att återkomma med förslag i ämnet.

Jordbruksnämnden har med vissa livsmedelsföretag diskuterat möjligheterna för företagen att utan att deras sammanlagda lagerhållning ökades utöver vad som är fredsmässigt betingat redan i fredstid förlägga sina livsmedelslager på mera skyddad ort. Då en skyddsplacering med nödvändighet medför ökade distributionskostnader för företagen har till utgångspunkt för överläggningarna lagts att uppkommande merkostnad skulle kompenseras med statliga medel. Ett företag har också gjort en beräkning över kostnaderna för skyddsplacering av dess lager. Beräkningarna visar, att för det aktuella varuslaget skulle det ställa sig avsevärt billigare att öka den statliga beredskapslagringen enligt nuvarande system än att finansiera merkostnaden för en ändrad lokalisering av handelslagringen. Jordbruksnämnden anser emellertid, att frågan om att med statsunderstöd åvägbringa en lämplig skyddsplacering av livsmedelshandelns lager kräver ytterligare utredning. I den mån kostnaderna för en skyddsplacering därvid skulle visa sig icke överstiga kostnaden för en motsvarande och ur beredskapssynpunkt likvärdig lagring i statlig regi, önskar jordbruksnämnden få med vederbörande företag söka träffa uppgörelse om en skyddspla-

cering. Kostnader härför bör i sådant fall enligt nämndens mening lämpligen bestridas av de anslagsmedel, som då kan komma att finnas tillgängliga för beredskapslagring av livsmedel.

Yttranden

Över jordbruksnämndens förevarande framställning har remissyttranden avgivits av statskontoret, länsstyrelserna i Stockholms, Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Kopparbergs samt Jämtlands län, Svenska lagerhusaktiebolaget och Svensk spannmålshandel, ekonomisk förening. Av yttrandena må följande återges.

Mot de av jordbruksnämnden angivna allmänna riktlinjerna för beredskapslagringen av livsmedel m. m. inom nämndens verksamhetsområde har remissorganen i allmänhet intet att erinra. *Statskontoret* finner dock det inte vara helt givet att staten skall bära det ekonomiska ansvaret för beredskapslagringen i den omfattning, som hittills skett eller nu föreslagits.

Statskontoret saknar i ärendet en utredning rörande möjligheterna för de enskilda hushållen att i vart fall för en kortare konsumtionsperiod hålla egna beredskapslager av de viktigaste livsmedelsförnödenheterna. Genom ett sådant system skulle enligt ämbetsverkets mening det allmännas kostnader för beredskapsförnödenheterna otvivelaktigt i inte ringa mån kunna nedbringas. Enligt statskontorets mening bör vidare den kapacitet, som handelen besitter, i största möjliga utsträckning utnyttjas och handelns företrädare animeras att bidra, varvid den sakkunskap på varuområdet, som handelen representerar, noga bör tillvaratagas. Även fortsättningsvis måste staten i viss omfattning handha viss lagerhållning men resultatet härav får enligt ämbetsverkets åsikt under inga förhållanden bli sådant, att staten de facto övertager handelns naturliga lagerhållning med vad därtill hör av kostnader och risktagande.

Statskontorets uppfattning i fråga om beredskapslagringen i de enskilda hushållen delas av *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län*.

Beträffande vilka varuslag som bör lagras i statens regi framhåller *statskontoret*, att ämbetsverket delar den uppfattning, som framförts av arméintendenturförvaltningen och riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap, att varusortimentet ej bör vara för litet med hänsyn till önskvärda variationer i kosthållet under krig. Till nämnda uppfattning ansluter sig i stort sett *länsstyrelserna i Stockholms, Göteborgs och Bohus samt Jämtlands län*.

I fråga om lokaliseringen av beredskapslagren konstaterar *Svenska lagerhusaktiebolaget*, att till de lagerlokaler, som jordbruksnämnden anser vara olämpliga, hör en stor del av de utav bolaget förvaltade statliga lagerhusen. Bolaget anser, att dessa lagerlokaler även i fortsättningen bör komma till användning för beredskapslagring, eftersom varulager — var de än befinner sin inom landets gränser — är av värde ur beredskapssynpunkt. Bolaget hänvisar vidare bl. a. till, att lagerhusen utnyttjas i viss utsträckning för utjämningslagring av de av föreningen Svensk spannmåls-

handel omhändertagna överskotten av brödsäd. Denna verksamhet inom marknadsregleringens ram är betydelsefull och bör bibehållas. Detta förhållande jämte den omständigheten att utjämningslagringen i normala fall endast tager i anspråk en del av kapaciteten talar enligt bolaget för att de statliga lagerhusen även i fortsättningen bör utnyttjas för beredskapslagring, trots att denna lagring ej uppfyller kraven på en högsta beredskap.

Föreningen Svensk spannmålshandel framför i huvudsak samma synpunkter som lagerhusaktiebolaget men framhåller dessutom, att lagerhusaktiebolagets lokaler erbjuder så påtagliga fördelar ur transport- och omsättningssynpunkt, att de även med hänsyn härtill bör bibehållas.

Beträffande anskaffningen av lagerlokaler understryker *statskontoret* angelägenheten av att de på området ansvariga myndigheterna beredes möjlighet att fortlöpande hålla sig underrättade om tillgången på lagerlokaler ute i landet. I yttrandena från *länsstyrelserna* framhålles bl. a., att det är svårt att finna lämpliga, disponibla lagerlokaler samt att erfarenheterna av hittills i statlig regi uppförda lagerhus är mycket goda. Vidare anföres, att det ej är realistiskt att räkna med upplagring i större skala med mindre än att nya lagerhus uppföres. *Svenska lagerhusaktiebolaget* anser det lämpligt, att uppgiften att genomföra nybyggnaden av lagerlokaler anförtros lagerhusbolaget samt att det hos bolaget tillgängliga kapitalet utnyttjas såsom bidrag till finansieringen av en sådan nybyggnadsverksamhet. Bolaget framhåller vidare, att i jordbruksnämndens utredning icke ägnats någon närmare uppmärksamhet åt problemet med den löpande skötseln och omsättningen av varorna i de nytillkommande lagerlokalerna. I viss omfattning räknar bolaget med att dessa uppgifter kan fullgöras av handels organ. Därutöver torde man behöva anlita lagerhusbolagets personal och maskinella hjälpmedel. Detta förutsätter dock, att bolaget även i fortsättningen bedriver en fast central verksamhet av den art, som nu utövas vid lagerhusen. Enligt bolaget synes det vara helt orealistiskt att, samtidigt som man ökar lagringen i enklare statliga utrymmen, skära ned den centrala verksamheten för skötseln av denna lagring. Även föreningen *Svensk spannmålshandel* fäster uppmärksamheten på att för den löpande skötseln och omsättningen av varorna i de nytillkommande lagerlokalerna bör finnas tillgängligt personal och maskinella hjälpmedel, som kan tillhandahållas antingen av handeln eller av lagerhusbolaget.

Beträffande behovet av investeringsmedel och de årliga kostnaderna för jordbruksnämndens beredskapslagring understryker föreningen *Svensk spannmålshandel* och *Svenska lagerhusaktiebolaget*, att de ekonomiska konsekvenserna av de föreslagna åtgärderna är synnerligen svårbedömbara. Detta gäller såväl finansieringsbehovet som de löpande lagrings- och omsättningskostnaderna. Sagda remissorgan anser, att man därför måste räkna med en betydande marginal i de mycket schematiska kalkyler, vilkas resultat framlagts i jordbruksnämndens utredning.

Av *länsstyrelsernas* yttranden i fråga om handelslivsmedels-

i a g e r framgår bl. a., att såväl ökning som placering av nämnda lager till ur beredskapssynpunkt lämpligare platser, bör, såsom jordbruksnämnden föreslagit, undersökas närmare. Undersökningen bör komma till stånd ju förr dess hellre. En lösning av dessa frågor, så att åtminstone i viss utsträckning en skyddsplacering av varulagren i fred kommer till stånd, medför den fördelen, att undanförselproblemen lättas.

Departementschefen

Nu gällande prissättningssystem i fråga om brödsäd bygger på inlösengaranti och inmalningstväng. Anpassningen av inlandspriserna till förskjutningarna på utlandsmarknaden sker i huvudsak årsvis. Svensk spannmålshandel, ekonomisk förening, fastställer årligen före skörden inlösenpriser för vete och råg att gälla per den 1 april. Inlösenpriserna avser liksom mittpriserna och prisgränserna odlarpriser för normal kvalitet vid leverans till prisorter, vilka för närvarande är Gävle, Stockholm, Norrköping, Kalmar, Karlshamn, Ystad, Trelleborg, Malmö, Landskrona, Hälsingborg, Halmstad, Falkenberg och Göteborg samt vid leverans av råg Åhus och vid leverans av vete Kristianstad. Därutöver finnes ytterligare prisorter, där brödsäd inlöses men viss reduktion av inlösenpriset sker. Sålunda mottages brödsäd till inlösenpriset med avdrag av 50 öre per deciton i Nyköping, Gamleby och Visby, med avdrag av 75 öre per deciton i Mjölby, Uppsala och Örebro samt med avdrag av 1 krona per deciton i utskeppningshamnarna i Väneren, nämligen Mariestad, Lidköping, Kristinehamn, Karlstad/Skattekärr, Säffle och Vänersborg.

I sitt utlåtande 1959:29 anförde jordbruksutskottet utan erinran från riksdagens sida i fråga om prisortssystemet för brödsäd, att utskottet utgick från att, därest utvecklingen av kvarnindustriens lokalisering och av handelsvägarna för brödsäd så skulle motivera, statens jordbruksnämnd skulle komma att framlägga förslag till ändringar beträffande prisortssystemet.

I enlighet med ett av föreningen Svensk spannmålshandel efter verkställda undersökningar framlagt förslag har jordbruksnämnden förordat, att vad gäller de nuvarande prisorterna Karlshamn, Trelleborg, Halmstad och Falkenberg, i vilka inlösenpris utan avdrag hittills tillämpats, från och med 1961 års skörd inlösen av brödsäd skall ske till inlösenpriset med avdrag av 25 öre per deciton. Nämnden har vidare föreslagit, att i fråga om Uppsala det nuvarande avdraget från inlösenpriset av 75 öre per deciton skall minskas till 50 öre per deciton samt att Kristianstad, som för närvarande är prisort endast för vete, fortsättningsvis skall vara prisort även för råg. Jordbruksnämnden har anmält, att ändringsförslaget utarbetats av en särskild kommitté inom Svensk spannmålshandel och att förslaget utgör en kompromiss mellan kommitténs representanter för jordbruket respektive för kvarnarna. För att erfarenheter av det nya prisortssystemet skall kunna vinnas under en längre tid har kommittén liksom även nämnden förutsatt, att

några ytterligare ändringar i fråga om prisorterna inte skall genomföras under återstoden av innevarande avtalsperiod för prissättningen på jordbruksprodukter.

Jordbruksnämnden har i anslutning till förslaget framhållit bland annat, att Karlshamn, Trelleborg, Halmstad och Falkenberg inte längre är kvarnorter. Genom att i dessa orter tillämpa ett lägre pris än inlösenpriset underlättas tillförseln från dessa orters normala tillförselområden till närmaste större kvarnort. Samtidigt är inte prisavdraget så stort, att det beräknas komma att menligt påverka utnyttjandet av lagerutrymmena i de nämnda orterna. Genom det minskade avdraget i Uppsala underlättas den erforderliga tillförseln till där belägen kvarn. För att stimulera tillförsel av inom Kristianstads-området uppkommande överskottskvantiteter av råg till exporthamnen Åhus har Kristianstad tidigare inte varit prisort för detta sädeslag. Enär överskottsproduktionen av råg emellertid numera tenderat att minska och de lokala överskotten av råg inom området i mindre utsträckning än tidigare utskeppas över Åhus, har övervägande skäl talat för att låta Kristianstad bli prisort även för råg.

Jordbruksnämndens förslag till ändringar i prisortssystemet för brödsäd synes i huvudsak utgöra en anpassning till utvecklingen av kvarnindustriens lokalisering samt av handelsvägarna för brödsäd och föranleder därför ingen erinran från min sida. I princip har jag ej heller något att erinra mot att prisortssystemet i den nya utformningen bibehålles oförändrat under återstoden av den nu gällande prisavtalsperioden. Enligt min mening bör emellertid hinder inte möta att upptaga utformningen till prövning under sagda period, därest särskilda skäl skulle tala härför.

Vidare har jordbruksnämnden anmält, att de undersökningar, som erfordras för en i olika sammanhang tidigare berörd omläggning av bestämmelserna om kvalitetsfordringar och prisreglering vid inlösen av brödsäd på grund av de onormala skördeförhållandena under åren 1959 och 1960 ännu inte kunnat slutföras. Vid sådant förhållande torde frågan om en dylik omläggning inte kunna prövas nu. Det är emellertid min avsikt att upptaga spørsmålet till behandling, så snart sig göra låter.

Jordbruksnämnden har efter framställning av föreningen Svensk spannmålshandel föreslagit, att makaroner, spagetti och liknande produkter samt s. k. kakmixer från och med den 1 juli 1961 skall överföras till jordbruksregleringen. Detta förslag anser jag mig emellertid inte kunna tillstyrka. Beträffande makaroner, spagetti och liknande produkter synes enligt min mening det av nämnden sedan juli 1960 tillämpade restitutionsförfarandet tills vidare böra fortsättas. I fråga om de s. k. kakmixerna anser jag ytterligare erfarenheter av utvecklingen böra avvaktas.

I syfte att möjliggöra utjämning av överskott och underskott i den prisreglerande verksamhet i fråga om brödsäd och produkter därav, som under

överinseende av jordbruksnämnden bedrives av föreningen Svensk spannmålshandel, har föreningen enligt ett av Kungl. Maj:t godkänt avtal inrättat en stiftelse, benämnd spannmålshandelns konjunkturutjämningsfond, till vilken överskottsmedlen i nämnda verksamhet inbetalas. För att förhindra en inte avsedd beskattning av dessa medel äger föreningen enligt förordningen 1954: 71 njuta avdrag vid inkomsttaxeringen för avsättningar till stiftelsen.

Jämlikt beslut av 1959 års riksdag har föreningen Svensk spannmålshandel ålagts att med medel, som i särskild ordning ställes till föreningens förfogande, under vissa förutsättningar även lämna stöd vid export av fodersäd och produkter därav samt verkställa stödköp av fodersäd. Föreningen och jordbruksnämnden har under förbehåll av Kungl. Maj:ts godkännande i anledning härav träffat ett tilläggsavtal till nyssnämnda avtal av innebörd att föreningen skall medges rätt till avdrag vid inkomsttaxeringen för avsättningar till nyssnämnda stiftelse av jämväl överskottsmedel i föreningens prisreglerande verksamhet i fråga om fodersäd och produkter därav.

Kungl. Maj:t har tidigare denna dag på min föredragning godkänt det mellan jordbruksnämnden och föreningen Svensk spannmålshandel träffade tilläggsavtalet. Den i anledning härav erforderliga ändringen av förordningen 1954: 71 kommer att behandlas och anmälas av chefen för finansdepartementet.

Beträffande avgiftsbeläggningen av vissa fettvaror har jordbruksnämnden hemställt om bemyndigande att uttaga den särskilda införselavgift av 26 kronor 25 öre per 100 kilogram, vilken utgår på bland annat margarin, konstister och annat berett ätbart fett hänförligt till de statistiska numren 15.13.109 och 209 i tulltaxan, jämväl för andra under fettvaruregleringen fallande fetter och oljor, vilka genom särskild behandling erhållit liknande karaktär som nyssnämnda varor. Anledningen till nämndens framställning är att tulltaxeringspraxis för ifrågavarande fetter och oljor varit vacklande och att de stundom införts till landet under sådant tulltaxenummer, att de inte kommit att beläggas med nämnda särskilda införselavgift.

Det torde böra erinras om att denna enligt beslut av 1956 års riksdag införda särskilda införselavgift har till syfte att dels lämna egentligt manufaktureringsskydd, dels kompensera den inhemska industrien för dess åtaganden att i viss utsträckning basera sin råvaruförsörjning på vegetabilisk olja härrörande från den inhemska oljeväxtodlingen. Nämnda särskilt behandlade fetter och oljor utgör på grund av sin beskaffenhet och sitt användningsområde konkurrentvaror till margarin, konstister och annat berett älbart fett och, därest de inte belägges med samma avgifter som sistnämnda varor, kan avsättningsutrymmet för den olja av inhemsk odling, som tillverkarna av konstister m. m. inom landet nu avtalsenligt övertager, komma att minska.

Såsom framgår av det föregående har generallullstyrelsen i remissutlå-

tande uppgivit, att ifrågavarande fettvaror enligt den numera inom tull-samarbetsrådet preciserade gränsdragningen mellan tulltaxenumren 15.07 och 15.13 i brysselnomenklaturen skall hänföras till sistnämnda nummer. Det synes sålunda inte erforderligt att utsträcka området för ifrågavarande särskilda avgiftsbeläggning. Därest tulltaxeringspraxis ändock skulle komma att visa sig vacklande, torde frågan om det av jordbruksnämnden begärda bemyndigandet få tagas upp till ny prövning.

Vid 1959 års riksdag väcktes motioner, vilka syftade till sådana bestämmelser, att wellpappfabriker skulle kunna erhålla restitution å införsel- och kompensationsavgifter, som utgår å stärkelsepreparat, på basis av majsstärkelse, vilka dessa fabriker använder i sin fabrikation av wellpapp.

Enligt gällande bestämmelser äger jordbruksnämnden medge restitution av införsel- och kompensationsavgifter vid export. Om särskilda skäl föreligger, äger nämnden meddela restitution eller avgiftsbefrielse även för andra fall. På stärkelseområdet gäller sålunda, att nämnden kan medge dylik avgiftslättnad, då en importvara innehåller endast en mindre andel stärkelse eller stärkelseprodukt. Vidare gäller inom nu angivet område att tillverkare av farmaceutisk specialitet äger åtnjuta restitution eller befrielse av införsel- och kompensationsavgifter för glykos och liknande produkter, vilka användes eller är avsedda att användas vid tillverkningen av dylika specialiteter. Enligt uttalande av riksdagen skall restitution av eller befrielse från avgift i princip inte medges i andra fall.

I anledning av nyssnämnda motioner framhöll jordbruksutskottet utan erinran från riksdagens sida i sitt utlåtande 1959: 29, att Kungl. Maj:t borde överväga, huruvida wellpappfabriker inte skulle kunna erhålla dylik restitution och om inte ifrågavarande industriprodukt kunde avföras från jordbruksregleringen.

Sedan Kungl. Maj:t anbefallt jordbruksnämnden att inkomma med förslag i anledning av utskottets uttalande, har nämnden, såsom framgår av den föregående redogörelsen, den 5 juli 1960 framlagt utredning och förslag i ämnet. Nämnden har för sin del utgått från att frågan om avgiftsbeläggning vid import av stärkelse och stärkelseprodukter för tekniskt bruk inom industrien kommer att upptagas av 1960 års jordbruksutredning i samband med en översyn av de nuvarande regleringsåtgärderna på fabrikspotatisområdet. Nämnden har därför inte ansett sig böra föreslå annan åtgärd än att handlingarna i ärendet överlämnas för beaktande till jordbruksutredningen.

Efter övervägande av det utredningsmaterial, som förebragts, och alla de synpunkter, som i övrigt anförts i ärendet, har jag ansett mig böra — i avvaktan på de förslag i ämnet, som kan komma att framläggas av 1960 års jordbruksutredning — förorda, att Kungl. Maj:t, eller, efter Kungl. Maj:ts bestämmande, jordbruksnämnden bemyndigas att — utan hinder av riksdagens tidigare uttalande — från och med den 1 juli 1961 tills vidare, i den ordning Kungl. Maj:t eller nämnden bestämmer medge restitution av eller

befrielse från dels införsel- och kompensationsavgifter för sådana på basis av majsstärkelse framställda, importerade stärkelsepreparat, som wellpapp-tillverkare använder i sin fabrikation av wellpapp, dels införselavgifter för majsstärkelse, som ingår i dylika inom landet tillverkade preparat, vilka av wellpapp-tillverkare användes vid fabrikationen av wellpapp.

I årets statsverksproposition (IX ht, p. 31) har lämnats en redogörelse för av jordbruksnämnden verkställda beräkningar av de medel, som genom uttagande av införselavgifter å jordbruksregleringsvaror kan komma att inflyta under regleringsåren 1960/61 och 1961/62 m. m. Nämnden har i nu förevarande sammanhang anmält, att erfarenheterna av avgiftsuppbörden efter ingången av regleringsåret 1960/61 och de bedömningar, som har kunnat göras av den fortsatta utvecklingen, inte har givit nämnden tillräcklig anledning att revidera de gjorda beräkningarna.

De av jordbruksnämnden verkställda beräkningarna av de under regleringsåret 1961/62 inflytande införselavgiftsmedlen på jordbrukets område föranleder ingen erinran från min sida. Totalt bör sålunda inkomsterna av sagda införselavgifter uppskattas till ett belopp av närmare 124 miljoner kronor. Jag vill emellertid framhålla osäkerheten i dessa beräkningar till följd av svårigheterna att förutse bland annat importutvecklingen.

Vad gäller användningen av de under regleringsåret 1959/60 influtna införselavgiftsmedlen har såsom närmare framgår av årets statsverksproposition (IX ht, p. 31) av det totala inkomstbeloppet, inklusive ränteinkomster, om cirka 128,7 miljoner kronor enligt beslut av riksdagen — förutom 93 miljoner kronor till prisregleringen inom de olika regleringsföreningarnas områden — tagits i anspråk tillhopa 6,53 miljoner kronor för andra ändamål än egentlig prisregleringsverksamhet på jordbruksområdet. Av därefter överskjutande belopp, cirka 29,2 miljoner kronor, hänför sig omkring 8,4 miljoner kronor till införselavgifter för brödsäd, som importerats såsom ersättning för en ur handelspolitisk synpunkt angelägen och med prisregleringsmedel stödd export av brödsäd. Vidare hänför sig 14 miljoner kronor till införselavgifter för fodermedel utöver den för fodermedelsavgifter angivna normalramen och 2,5 miljoner kronor till införselavgifter, som influtit vid särskild import av vete för foderändamål i samband med fiskexport. Det nyssnämnda beloppet av 8,4 miljoner kronor synes böra överföras till föreningen Svensk spannmålshandel såsom bidrag till täckande av de vid ifrågavarande särskilda export av brödsäd lämnade bidragen.

Kungl. Maj:t har på framställning av jordbruksnämnden hösten 1960 be-myndigat nämnden att, i den mån nämnden efter sauråd med jordbrukets förhandlingsdelegation så finner erforderligt, genom föreningen Svensk spannmålshandel låta verkställa stödköp av fodersäd av 1960 års skörd och att för sådant ändamål taga i anspråk vid importen av fodermedel inflytande avgiftsmedel. Såsom framgår av statsverkspropositionen har nämnden

efter samråd med jordbrukets förhandlingsdelegation föreslagit, att kostnaderna för stödköpen, vilka i huvudsak kommit att avse inte fullgod brödsäd, intill ett belopp av 19,4 miljoner kronor skall täckas av dels nyssnämnda merinkomst av fodermedelsavgifter å 14 miljoner kronor, dels nyssnämnda införselavgifter för vete å 2,5 miljoner kronor, dels 2,9 miljoner kronor av därefter återstående del av överskottet av införselavgiftsmedel för regleringsåret 1959/60. Vad nämnden sålunda föreslagit anser jag mig böra biträda. Det torde få ankomma på nämnden att efter samråd med jordbrukets förhandlingsdelegation avgöra, ur vilka införselavgiftsmedel det sistnämnda beloppet å 2,9 miljoner kronor slutligt skall gäldas. Av det totala beloppet för införselavgifter under regleringsåret 1959/60 återstår därefter ett belopp av 1,37 miljoner kronor.

I fråga om *användningen av de under regleringsåret 1960/61 inflytande eller inflytande införselavgiftsmedlen* har jordbruksnämnden såsom framgår av den i årets statsverksproposition intagna redogörelsen i enlighet med riksdagens beslut upprättat en preliminär fördelningsplan avseende det till egentlig prisregleringsverksamhet anvisade beloppet av 93 miljoner kronor. Nämnden har därvid framhållit, att den avser att i fråga om uppdelningen på olika regleringsföreningar av i planen upptaget belopp om 22 miljoner kronor här rörande från införselavgifter för fodermedel samt ärter och bönor ytterligare samråda med jordbrukets förhandlingsdelegation. Nämndens framställning föranleder i denna del ingen erinran från min sida.

Jag torde i detta sammanhang få erinra om att av de införselavgiftsmedel, som under regleringsåret 1960/61 inflyter utöver nyssnämnda belopp av 93 miljoner kronor, skall av införselavgifter för matpotatis enligt beslut av 1959 års riksdag högst 700 000 kronor ställas till förfogande för Sveriges potatisodlares riksförbund för effektivisering av matpotatisodlingen m. m. och enligt beslut av 1960 års riksdag 50 000 kronor utgå till SMAK för upplysningsverksamhet på matpotatisområdet. Vidare skall av införselavgifter för slakterivaror och slaktdjur 30 000 kronor ställas till veterinärstyrelsens förfogande för att täcka denna styrelses kostnader vid importkontroll av animala livsmedel. Slutligen skall enligt ett av 1961 års riksdag nyligen fattat beslut (prop. 1961: 34; JoU 8; rskr. 82) intill 10 miljoner kronor av de — utöver det till den egentliga prisregleringsverksamheten anvisade beloppet — under regleringsåret 1961/62 inflytande införselavgiftsmedlen användas för utlämnande av kontantbidrag i anledning av 1960 års skördekadaver.

Jordbruksnämnden har beräknat de under regleringsåret 1960/61 inflytande införselavgiftsmedlen till drygt 148 miljoner kronor. Under förutsättning av att detta belopp uppnås och med avdrag för nyss återgivna, redan beslutade dispositioner uppkommer ett överskott av drygt 44 miljoner kronor. Frågan om dispositionen av detta överskott torde få prövas i ett senare sammanhang.

I fråga om *de för regleringsåret 1961/62 inflytande införselavgiftsmedlen* torde av införselavgifter för matpotatis i enlighet med beslut av 1959 års riksdag (prop. 147, s. 63) högst 700 000 kronor böra ställas till förfogande

för Sveriges potatisodlares riksförbund för effektivisering av matpotatisodlingen m. m. och i enlighet med vad som föreslagits i årets statsverksproposition (IX ht, p. 27) 50 000 kronor ställas till förfogande för SMAK för upplysningsverksamhet på matpotatisområdet. Vidare torde i likhet med vad riksdagen beslutat för de tre senaste budgetåren de för att täcka veterinärstyrelsens kostnader för importkontroll av animala livsmedel för budgetåret 1961/62 erforderliga medlen — 30 000 kronor — bära utgå ur de under regleringsåret 1961/62 inflytande införselavgifterna för slakterivaror och slaktdjur.

Vad gäller användningen av de under regleringsåret 1961/62 inflytande införselavgiftsmedlen för den egentliga prisregleringsverksamheten har jordbruksnämnden föreslagit, att dessa medel inom en oförändrad totalram av 93 miljoner kronor skall få användas på samma sätt som under innevarande regleringsår. Häremot har jag inte något att erinra. Inom sagda totalram torde sålunda under nästa regleringsår inflytande införselavgiftsmedel i mån av behov av nämnden bära överföras till de olika regleringsföreningarna m. m. på jordbrukets område och i anslutning till en av nämnden i förväg upprättad preliminär fördelningsplan användas i enlighet med följande.

Införselavgifterna för brödsäd och brödsädsprodukter bör tillföras Svensk spannmålshandel, ekonomisk förening. Införselavgifterna för arter, bönor, hampfrö och fodermedel samt malt bör inom angiven normalram användas för prisregleringarna för ägg, slaktvaror, mjölk och mejeriprodukter genom respektive Sveriges export- och importförening för ägg, förening u. p. a., Svensk kötthandel, ekonomisk förening, och Svenska mejeriernas riksförening u. p. a. Medlen bör, i enlighet med vad som gäller under innevarande regleringsår, av jordbruksnämnden fördelas mellan de olika ändamålen efter samråd med jordbrukets förhandlingsdelegation, därvid avgifterna för majs och kli i första hand skall tillföras äggprisregleringen. Härutöver bör ifrågasvarande införselavgiftsmedel, liksom under innevarande regleringsår, kunna tagas i anspråk för stödköp av fodersäd samt för bidrag vid export av kött av fjäderfä. I fråga om matpotatis bör införselavgiftsmedlen i mån av behov — sedan såsom nyss föreslagits högst 700 000 kronor ställts till förfogande för Sveriges potatisodlares riksförbund för effektivisering av matpotatisodlingen m. m. och 50 000 kronor utgått till SMAK för upplysningsverksamhet på matpotatisområdet — tillföras Sveriges stärkelseproducenters förening för den föreningen åliggande prisregleringen för potatis samt — såsom närmare beröres i ett senare avsnitt — enligt Kungl. Maj:ts bestämmande förskottsvis för den särskilda prisutjämning på stärkelseområdet, som kan visa sig erforderlig, när verkningarna av EFTA-konventionen på detta område gör sig gällande. Stärkelseföreningen bör vidare erhålla de under nästa regleringsår inflytande införselavgifterna för stärkelse och stärkelseprodukter för att användas för prisreglering på fabrikspotatisområdet. Införselavgifterna för socker bör i enlighet med beslut av 1960 års riksdag (prop. 132; JoU 26; rskr. 184) tillföras jordbruksnämndens regleringsfond för socker och användas för pristillägg på sockerregleringens område. Vissa

merbelopp, som uppstått eller uppstår i samband med sockeravgifternas höjning vid utlösning av 3-procent- och inkomstreglerna skall emellertid användas till gäldande av regleringsfondens skuld till jordbruksnämndens clearingkassa för fettvaror. I fråga om fettråvaror och fettvaror bör införselavgiftsmedlen liksom hittills dels användas för regleringsbidrag, dels tillföras Sveriges oljeväxtintressenter, förening u. p. a., för att täcka förluster i samband med inlösen av svenskt oljeväxtfrö. Införselavgifterna för ägg, äggprodukter och fjäderfäkött bör överföras till Sveriges export- och importförening för ägg för att användas för prisregleringen för ägg och äggprodukter.

Enligt i proposition 1960: 153 (s. 62) redovisad beräkning utgjorde då kvarstående, ej disponerat *överskott av de under treårsperioden 1956/57—1958/59 influtna införselavgiftsmedlen* på jordbrukets område 17,3 miljoner kronor. I enlighet med ett av årets riksdag nyligen fattat beslut (prop. 1961: 34; JoU 8; rskr. 82) skall av nämnda överskott ett belopp av 10 miljoner kronor användas för utlämnande av kontantbidrag i anledning av 1960 års skördeskador. Därefter återstående belopp av 7,3 miljoner kronor har av jordbruksnämnden föreslagits skola disponeras till att täcka speciella behov vid tillämpning av spärreglerna inom det nuvarande prissättningsssystemet på jordbrukets område.

I propositionen 1960: 153 (s. 58—59) anmälde jag, att 1954 års mjölkkommitté avsåg att under år 1960 framlägga förslag till sådan omläggning av kontrollen å uppvärmning av mjölk och grädde (pastöriseringskontrollen), att de statliga kostnaderna härför kunde upphöra. Det var emellertid inte möjligt att genomföra omläggningen redan från och med den 1 juli 1960. Enär sagda kontroll i avvaktan på mjölkkommitténs förslag syntes böra uppehållas i oförändrad form och omfattning fann jag mig som en tillfällig åtgärd i rådande läge böra förorda, att de för täckande av de statliga kostnaderna för pastöriseringskontrollen under budgetåret 1960/61 erforderliga medlen skulle utgå ur vissa odisponerade införselavgiftsmedel. Kungl. Maj:t och riksdagen beslöt i enlighet härmed.

1954 års mjölkkommitté har den 13 juni 1960 avgivit betänkande angående frågan om åtgärder för att förbättra konsumtionsmjölkens beskaffenhet (SOU 1960: 29) innefattande förslag beträffande bland annat pastöriseringskontrollens framtida anordnande. Betänkandet har varit föremål för remissförfarande, vilket nu är i stort sett avslutat, och är för närvarande under prövning inom inrikes- och jordbruksdepartementen. I avvaktan på ett ställningstagande till kommitténs förslag synes pastöriseringskontrollen böra uppehållas i oförändrad form och omfattning även under budgetåret 1961/62. För att täcka de statliga kostnaderna för kontrollen under nämnda budgetår bör liksom under innevarande budgetår för ändamålet utgå ett belopp av högst 100 000 kronor ur de införselavgiftsmedel, som upptagits under regleringsåren 1956/57—1958/59 och ännu inte disponerats. Liksom tidigare torde de för pastöriseringskontrollen erforderliga medlen böra utbetalas och disponeras av veterinärstyrelsen.

Det av ifrågavarande införselavgiftsmedel därefter kvarstående beloppet av 7,2 miljoner kronor synes i enlighet med jordbruksnämndens förslag böra få av nämnden efter samråd med jordbrukets förhandlingsdelegation disponeras till att täcka speciella behov vid tillämpning av spärreglerna inom det nuvarande prissättningssystemet på jordbrukets område.

Kungl. Maj:t har tidigare denna dag på min föredragning beslutat avlåta proposition till riksdagen angående ett system för permanent skördeskadestydd, m. m. I denna har föreslagits att jordbrukarnas andel av medelstillskottet till finansiering av skördeskadeersättningar skall erläggas kollektivt genom att ianspråktaga bland annat medel, som inflyter genom upptagande av interna regleringsavgifter på jordbrukets område. Kungl. Maj:t har i anslutning härtill hemställt om medgivande att vidtaga för ändamålet erforderliga jämkningar av de interna avgifterna å förmald brödsäd, fabrikspotatis och invägd mjölk samt av slaktdjursavgifterna. I fråga om användningen i övrigt under nästa regleringsår av nämnda interna avgiftsmedel ävensom av de belopp, som inflyter genom upptagande av utjämningsavgifter för mjölk, grädde och ost samt av kompensationsavgifter bör i enlighet med jordbruksnämndens i statsverkpropositionen redovisade förslag gälla samma föreskrifter som för innevarande regleringsår.

Införselavgiftsmedel och andra regleringsmedel på jordbrukets område får enligt bemyndigande av 1960 års riksdag inom en ram av en miljon kronor efter medgivande av jordbruksnämnden disponeras av regleringsföreningarna på jordbrukets område för upplysningsverksamhet inom föreningarnas intresseområden. Jordbruksnämnden har hemställt om ett motsvarande bemyndigande för regleringsåret 1961/62. Här emot har jag intet att erinra.

Den prisutjämnning till livsmedelsindustrien, som lämnas i enlighet med beslut av 1960 års riksdag, synes hittills ha fungerat på i huvudsak avsett sätt. I ett avseende har jordbruksnämnden dock funnit en komplettering erforderlig. För samtliga av prisutjämnningen berörda industriprodukter utom fiskkonserver gäller, att prisutjämningsbeloppen skall beräknas så, att utjämnningen motsvarar de införselavgifter och andra avgifter, som vid import belastar de i färdigprodukterna använda jordbruksråvarorna. Erfarenheterna under den tid, som prisutjämnningen tillämpats, har emellertid såsom framgår av jordbruksnämndens framställning visat, att en strikt tillämpning av denna regel i vissa fall leder till överkompensation för livsmedelsindustrien. För att undvika dylik överkompensation anser jag i likhet med nämnden att möjligheter bör föreligga att jämka prisutjämningsbeloppen nedåt. Jag förordar därför, att nämnden bemyndigas att i de fall, där det kan klarläggas, att skillnaden mellan den inhemska prisnivån och världsmarknadspriserna på de jordbruksråvaror,

varom här är fråga, är mindre än det belopp, som motsvarar de införselavgifter och andra avgifter, som vid import belastar jordbruksråvarorna, eller att prisutjämnningen eljest leder till överkompensation i förhållande till konkurrensförhållanden inom EFTA, jämka det utjämningsbelopp, som eljest skulle lämnas enligt nu gällande regler.

För att bestrida kostnaderna för prisutjämnningen till livsmedelsindustrin har för innevarande budgetår under reservationsanslaget till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område anvisats ett belopp av högst 25 miljoner kronor. På grundval av hittillsvarande, i viss utsträckning osäkra erfarenheter har jordbruksnämnden emellertid nu beräknat prisutjämningskostnaderna för en tolv månadersperiod till 32 miljoner kronor. Ökningen av kostnaderna beror dels på att produktionen av ifrågavarande färdigprodukter beräknas bli större än vad som antogs våren 1960, dels på att införselavgifterna på de berörda jordbruksråvarorna höjts under det senaste året, dels på att sammansättningen av de i färdigprodukterna ingående jordbruksråvarorna i fråga om biscuits och wafers visat sig inte överensstämma med de ursprungliga beräkningarna.

Med hänsyn till att redovisningen av prisutjämnningen släpar efter i förhållande till försäljningsperioderna har jordbruksnämnden emellertid beräknat medelsbehovet för innevarande budgetår till 27 miljoner kronor. I likhet med nämnden vill jag förorda, att det medelsbehov för prisutjämnningen utöver 25 miljoner kronor, som kan erfordras, får täckas med de besparingar, som väntas uppstå i fråga om vissa andra ändamål, till vilka medel anvisats under prisregleringsanslaget.

Vad gäller budgetåret 1961/62 har jordbruksnämnden räknat med att ett ökat antal tillverkare kommer att anmäla sig för att erhålla prisutjämnning. Medelsbehovet beräknas därför stiga med ytterligare 3 miljoner kronor. För nästa budgetår synes sålunda för ifrågavarande prisutjämnning böra anvisas ett belopp av 35 miljoner kronor.

I anledning av vad jordbruksutskottet utan erinran från riksdagens sida anförde i sitt utlåtande 1960: 31 i fråga om råvaruprisutjämnning för bageri- och konditorivaror i allmänhet har jordbruksnämnden på uppdrag av Kungl. Maj:t närmare utrett ifrågavarande spörsmål. Nämnden har vidare, såsom närmare redovisats i det föregående, framlagt förslag till prisutjämnning för hittills ej reglerade bageri- och konditorivaror.

Av jordbruksnämndens framställning i förevarande del framgår, att gränsdragningen enligt EFTA-konventionen mellan jordbruks- och industrivaror vad gäller bageri- och konditoribranschen nu lösts och att definitioner fastställts för de bakverk, som skall tillhöra industrisektorn. Det har därvid befunnits, att de bageri- och konditorivaror, som för närvarande inte är föremål för prisutjämnning, utgöres av skorpor, cakes och Danish pastry.

Jordbruksnämnden har till en början låtit utarbeta förslag till ett enhetligt tekniskt system för råvaruprisutjämnning av samtliga berörda bageri-

och konditorivaror, således även biscuits och wafers. Enligt detta system skulle prisutjämning ske enligt schablonmässiga grunder utan sammankoppling med utjämningskatt. En utvidgning av utjämningskatten till samtliga berörda bageri- och konditoriprodukter har nämligen ur kontrolltekniska och andra administrativa synpunkter ansetts knappast möjlig att genomföra. I stället skulle den nuvarande utjämningskatten för biscuits och wafers slopas. Enligt utförda beräkningar skulle detta enhetliga tekniska system för råvaruprisutjämning av samtliga berörda bageri- och konditorivaror åsamka statsverket en årlig nettoutgift av 25 alternativt 21 miljoner kronor.

Kostnaderna och inkomstminskningarna för statsverket vid en dylik prisutjämning med likformighet över hela det berörda bageri- och konditoriområdet har emellertid av jordbruksnämnden ansetts knappast stå i rimlig proportion till de fördelar, som därmed skulle vara att vinna. Nämnden har därför framlagt ett förslag till en lösning av förevarande problem, som enligt nämndens mening ur kostnadssynpunkt kan anses skälig. Enligt detta förslag skall den nuvarande prisutjämnningen och utjämningskatten för biscuits och wafers bibehållas. Jämsides härmed skall ett schablonmässigt prisutjämningsförfarande genomföras för skorpor, cakes och Danish pastry. Prisutjämnningen för dessa produkter skall vidare, till skillnad från vad som tillämpas för övriga av prisutjämnning berörda varor, successivt avpassas efter den fortgående tullavtrappningen enligt EFTA-konventionen. Kostnaderna för ifrågavarande prisutjämning har av nämnden — med utgångspunkt från en tullavtrappning av 30 procent den 1 juli 1961 — för budgetåret 1961/62 beräknats uppgå till omkring 2,5 miljoner kronor.

Enligt det av jordbruksnämnden utarbetade tekniska systemet för såväl den först diskuterade över hela bageri- och konditoriområdet likformiga prisutjämnningen som den för enbart skorpor, cakes och Danish pastry slutligt förordade prisutjämnningen skall företag, som önskar komma i åtnjutande av prisutjämnning, söka registrering hos vederbörande myndighet. I samband med registreringen skall företaget förbinda sig att såsom villkor för att åtnjuta prisutjämnning föra särskild dagbok över sin tillverkning. Formulär till dagbok skall fastställas och tillhandahållas av myndigheten. Till denna skall sammandrag av dagboken, tillverkningsrapport, insändas förslagsvis var tredje månad. På grundval av de inkomna tillverkningsrapporterna och av myndigheten fastställda schabloner beträffande råvaruförbrukningen vid tillverkning av de olika produkterna skall därefter framräknas företagets förbrukning av de jordbruksvaror, för vilka prisutjämnning skall utgå. Prisutjämnningen skall av praktiska skäl begränsas till mjöl, socker, sirap och fettvaror. Schablonerna skall vidare avpassas så, att risk för överkompensation inte uppstår. Prisutjämnningen, som inte skall omfatta kompensation för varuskatten på socker, skall därefter lämnas efter samma grunder, som gäller för andra produkter av livsmedelsindustri. Prisutjämningsförfarandet skall tillämpas endast för sådana företag, vilkas tillverkning inte är av ringa omfattning.

Det av jordbruksnämnden sålunda förordade tekniska systemet för en

prisutjämning av skorpor, cakes och Danish pastry synes mig, trots de föreslagna förenklingarna och schablonerna, ur administrativ synpunkt föga tilltalande och ur kontrollteknisk synpunkt svårbedömbart. Det arbete av administrativ karaktär hos såväl myndigheter som enskilda, som blir nödvändigt, liksom det erforderliga kontrollarbetet står enligt min mening inte i rimlig proportion till de fördelar, som den enskilde näringsidkaren skulle ha av prisutjämningsförfarandet.

Jordbruksnämnden har i sin skrivelse i nu berörda frågor lämnat en redovisning för importutvecklingen för sådana bakverk, som enligt EFTA-konventionen hänförs till industrisektorn. Av denna redovisning framgår att importen på hela det här ifrågavarande området efter den 1 juli 1960 ökat från såväl EFTA-länder som övriga länder och att ökningen från EFTA-länderna motsvarar knappt en procent av den aktuella produktionen. Vare sig i fråga om orsakerna till importökningen eller i fråga om andelen skorpor, cakes och Danish pastry i denna har emellertid några säkra slutsatser kunnat dragas. Några för bageri- och konditorinäringen menliga följder av den i EFTA-konventionen gjorda gränsdragningen mellan jordbruks- och industrivaror samt av de för bagerivarorna företagna tullsänkningarna synes emellertid inte ha inträtt.

Med hänsyn härtill samt till vad jag nyss anfört angående det av jordbruksnämnden förordade tekniska systemet finner jag mig inte kunna tillstyrka, att en prisutjämning för skorpor, cakes och Danish pastry nu genomföres. Frågan om utformningen av ett godtagbart system för en prisutjämning synes böra göras till föremål för ytterligare överväganden. Enligt min mening bör man vidare avvakta ytterligare erfarenheter av verkningarna för bageri- och konditorinäringen av de tullsänkningar, som skett eller kommer att ske. Jag vill emellertid understryka, att jag i princip inte har något att erinra mot att en prisutjämning för ifrågavarande varor genomföres och att jag är beredd att, när ett godtagbart administrativt system utformats, på nytt överväga de förslag till åtgärder, som befinnes möjliga att genomföra.

Vad gäller *malt- och läskedrycker* har jordbruksnämnden anmält, att de hittillsvarande erfarenheterna av EFTA-konventionens verkningar på detta varuområde inte givit nämnden anledning att föreslå några åtgärder. Frågan har ej heller under det gångna året hos nämnden aktualiserats från den berörda näringens sida.

Vad jordbruksnämnden sålunda anfört i förevarande fråga föranleder ingen erinran från min sida.

Jordbruksnämnden har erinrat om att problemen för jordbruket i anledning av Sveriges anslutning till EFTA-konventionen närmast hänför sig till glass, glasspulver och puddingpulver, äggalbumin samt dextrin och vissa andra produkter på stärkelsebasis. Vidare har nämnden anfört, att netobortfallet av införselavgiftsmedel till följd av anpassningen efter EFTA-

reglerna är obetydligt och i varje fall ligger långt utanför den för jordbruksregleringen anvisade medelsramen.

I fråga om glass, glasspulver och puddingpulver samt äggalbumin har jordbruksnämnden upplyst, att särskilda utredningar pågår och att nämnden avser att inom den närmaste tiden framlägga förslag till vissa åtgärder. Dessa spörsmål liksom den av nämnden berörda frågan om att intaga mandelmassa m. m. i prisutjämningsystemet för chokladvaror och konfektyrer torde få prövas i ett senare sammanhang.

Vad gäller dextrin, stärkelseklister och dylikt samt vissa andra stärkelsehaltiga produkter, såsom appeturmedel och kärnbindemedel har jordbruksnämnden anfört att den tid, under vilken EFTA-konventionen varit i tillämpning, torde vara alltför kort för att tillåta några mera bestämda slutsatser angående dess inverkan i förevarande sammanhang. En betydligt ökad försäljningsaktivitet från utländska dextrin- och klistertillverkares sida har emellertid kunnat förmärkas och Sveriges stärkelseproducenters förening har i anledning av den 20-procentiga tullsänkningen den 1 juli 1960 genomfört en särskild prisutjämnning till förmån för de inhemska tillverkarna av dextrin och dylikt. Denna särskilda prisutjämnning sker inom ramen för det gällande prisutjämningsförfarandet och med medel, som redan ställts till förfogande för prisregleringen på potatisstärkelse, d. v. s. regleringsmedel härrörande från införsel- och kompensationsavgifter för stärkelse och stärkelseprodukter samt från tillverkningsavgifter för potatisprodukter m. m.

Enligt ett av riksdagen godtaget förslag i propositionen 1960:153 får — i den mån nyssnämnda för ändamålet disponibla medel skulle visa sig otillräckliga för prisutjämnningen — i avvaktan på slutlig reglering förskottsvis för den särskilda prisutjämnningen disponeras medel, som influerar eller inflyter i form av införselavgifter för potatis och som inte befinnes erforderliga för andra, redan beslutade ändamål. Något behov av att taga i anspråk sådana medel har ännu inte uppstått. I likhet med jordbruksnämnden anser jag emellertid, att nämnda möjlighet att för särskild prisutjämnning förskottsvis taga i anspråk införselavgifter för potatis bör finnas även i fortsättningen. Det torde liksom nu böra ankomma på Kungl. Maj:t att besluta härom.

Om ett mera påtagligt inkomstbortfall för jordbruket till följd av EFTA-konventionen framdeles skulle visa sig uppstå, bör det enligt min mening ankomma på jordbruksnämnden att uppgöra och till Kungl. Maj:t inkomma med förslag, som kan läggas till grund för nämndens överläggningar i ämnet med jordbrukets förhandlingsdelegation.

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t under nionde huvudtiteln, punkt 31, föreslagit riksdagen att till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 124 miljoner kronor. Med hänsyn till vad jag förut förordat, behöver anslaget höjas med 10 miljoner kronor. Å andra sidan har

Kungl. Maj:t i propositionen nr 49 till årets riksdag angående fortsatt stöd åt lin- och hamphanteringen, m. m. föreslagit, bland annat, att det nuvarande stödsystemet för spånadslin med statliga pristillägg, vartill medel anvisas under förevarande anslag, skall slopas, varigenom anslagsbehovet minskas med drygt 0,8 miljoner kronor. Med hänsyn till vad som nu anförts synes Kungl. Maj:t med ändring av Sitt omförmälda förslag böra hemställa, att till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område under budgetåret 1961/62 anvisas ett reservationsanslag av 133 miljoner kronor.

Såsom framgår av den föregående redogörelsen har jordbruksnämnden — mot bakgrund av bland annat den omläggning av den ekonomiska försvarsberedskapen, som föranledes av utrymningsplanläggningen — i sin skrivelse till Kungl. Maj:t den 5 juli 1960 framlagt vissa förslag på livsmedelsberedskapens område. Nämnden har därvid tillika redovisat resultatet av ett utav Kungl. Maj:t åt nämnden lämnat uppdrag att i samråd med statens forskningsanstalt för lantmannabyggnader i fråga om beredskapslagringen av spannmål utreda vilka varor som borde lagras och det sätt på vilket lagringen lämpligen borde ske. Sagda uppdrag lämnades i anledning av att 1958 års B-riksdag anhållit, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder beträffande en av 1957 års riksdagsrevisorer väckt fråga angående åtgärder för att nedbringa statens kostnader för spannmålslagringen.

Jordbruksnämnden har framlagt förslag om de för beredskapslagring erforderliga varuslagen och varukvantiteterna, lokaliseringen av lagren, anskaffningen av lagerlokaler samt behovet av investerings- och driftsmedel för lagringen. Nämnden har vidare bland annat behandlat frågan om möjligheten att i fortsättningen utnyttja handelns lager i beredskapssyfte.

I detta sammanhang torde få erinras om att 1960 års jordbruksutredning enligt direktiven har att ingående ompröva beredskapsfrågan på jordbruksområdet mot bakgrund av utvecklingen utav bland annat transport- och lagringstekniken samt de militära stridsmedlen. Vid bedömningen av jordbruksnämndens utredning torde man emellertid böra beakta angelägenheten av att här liksom inom övriga delar av totalförsvaret snarast uppnå en med hänsyn till våra resurser rimlig beredskap. Enligt min mening bör därför de av jordbruksnämnden föreslagna förändringarna inte anstå, tills jordbruksutredningen fullgjort sitt uppdrag. Jag förordar därför, att Kungl. Maj:t i den mån spörsmålen är av sådan beskaffenhet att de bör föranleda riksdagsbehandling underställer dem riksdagens prövning.

Mot nämndens förslag till varusortiment för lagringen har jag intet att erinra. Sålunda bör i beredskapslagren ingå bland annat brödsäd, socker, gula ärter, fettråvaror, kaffe, risgryn och oljekraftfoder. I detta sammanhang torde jag få erinra om att Kungl. Maj:t den 18 november 1960 lämnat jordbruksnämnden i uppdrag att utreda möjligheten och lämpligheten av att i beredskapssyfte lagra livsmedel av sådana slag, som inte omfattas av nuvarande beredskapslagring, exempelvis torrmjök och andra konserverade produkter, samt att så snart ske kan inkomma med de förslag som må för-

anledas av utredningen. Inom nämnden pågår även utredningar om att, om så skulle visa sig lämpligt, återupptaga tidigare bedrivna försök med lagring av mjöl. Nämnden bör jämväl i övrigt fortlöpande undersöka och bevaka möjligheterna att effektivisera beredskapslagringen av livsmedel och fodermedel m. m. och inkomma till Kungl. Maj:t med därav föranledda förslag. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att på grundval av förslag från jordbruksnämnden närmare bestämma, vilka varor som skall beredskapslagras.

Jordbruksnämnden har i sin framställning föreslagit, att maximum för brödsädslagren ökas från nuvarande 300 000 till 400 000 ton. Nämndens förslag synes med hänsyn till bland annat skördeutfallet under de senaste åren och den aktuella situationen i fråga om lagerlokaler inte för närvarande böra föranleda något ställningstagande. Det är emellertid min avsikt att i ett senare sammanhang återkomma till denna fråga. Lagren av oljekraftfoder torde, såsom nämnden föreslagit, böra bibehållas vid oförändrad omfattning.

Beträffande andra varuslag än brödsäd och oljekraftfoder synes det likasom hittills böra ankomma på Kungl. Maj:t att inom ramen för av riksdagen anvisade medel för beredskapslagringen bestämma beredskapslagrens storlek.

Jordbruksnämndens förslag till omplacering av lagren föranleder i väsentliga delar ingen erinran från min sida. Jag anser emellertid i likhet med några av remissorganen att det kan ifrågasättas om tillräckliga skäl föreligger för en omlokalisering av samtliga de lager jordbruksnämnden föreslagit till förflyttning. Vidare äger frågan om placeringen av vissa lager samband med tidigare berörda utredningar inom jordbruksnämnden angående beredskapslagringens inriktning vad gäller olika varuslag. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att sedan nämnden ytterligare preciserat arbetsprogrammet för den närmaste tiden besluta om placeringen av de lager, som i första hand bör flyttas. Jag kan vidare i huvudsak biträda jordbruksnämndens förslag till anskaffning av nya lagerlokaler, innebärande att behovet utav lagerlokaler för det av jordbruksnämnden framlagda programmet för en ökning och omplacering av de statliga beredskapslagren successivt täckes genom dels förhyrning eller anskaffning av ursprungligen för annat ändamål avsedda lokaler, dels nybyggnad av lagermagasin i enlighet med vad som närmare angivits i nämndens framställning. Programmet torde i första hand böra avse utbyggnad under tiden intill utgången av löpande sexårsavtal för prissättningen på jordbruksprodukter.

I likhet med vissa av remissorganen anser jag att frågan om handhavandet av den löpande skötseln och omsättningen av varorna i de nytillkommande lagerlokalerna bör undersökas närmare. Undersökningen synes böra utföras av jordbruksnämnden i samråd med Svenska lagerhusaktiebolaget och representanter för livsmedelshandeln.

Jordbruksnämndens avsikt att upptaga frågan om en ökning av handelslager när det gäller relativt stora företag och begränsade varusortiment till närmare undersökning föranleder ingen erinran från min sida. Jag anser i

likhet med nämnden det vara värdefullt om frågan om att åvägabringa en lämplig skyddsplacering av livsmedelshandelns lager, varvid handelns merkostnader skulle få ersättas med statsmedel, närmare utredes. I den mån kostnaderna för en sådan skyddsplacering därvid skulle visa sig inte överstiga kostnaden för en motsvarande och ur beredskapssynpunkt likvärdig lagring i statlig regi synes Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, jordbruksnämnden böra äga möjlighet att med vederbörande företag träffa uppgörelse om sagda skyddsplacering. Jag torde i detta sammanhang få erinra om att enligt förordnande av Kungl. Maj:t den 18 november 1960 jordbruksnämndens framställning i vad den avser näringslivets lokalisering för kännedom överlämnats till 1959 års utredning rörande den samhällseliga lokaliseringsverksamheten.

Av investeringsanslagen till lagring av jordbruksprodukter och till ytterligare lagring av jordbruksprodukter har för budgetåret 1961/62 cirka 73 miljoner kronor beräknats bli tagna i anspråk till beredskapslagring och cirka 90 miljoner kronor till s. k. utjämningslagring. Medlen torde böra stå till förfogande för nämnda ändamål även i fortsättningen. Någon ytterligare medelsanvisning under de närmaste åren synes i anledning av jordbruksnämndens framställning inte för närvarande vara erforderlig. Framtida förslag i ämnet — bland annat på grund av uppdraget till nämnden att utreda möjligheten och lämpligheten av att i beredskapssyfte lagra livsmedel av sådana slag, som inte omfattas av nuvarande beredskapslagring — kan emellertid medföra nya medelsanspråk. Dessa torde i så fall få prövas i samband med den årliga budgetbehandlingen.

Föreningen Svensk spannmålshandel äger för närvarande möjlighet att få statlig eller statsgaranterad kredit om tillhoppa 225 miljoner kronor för viss beredskapslagring och inlösenverksamhet m. m. Med nuvarande målsättning för beredskapslagringen av brödsäd synes det under de närmaste åren inte vara ur beredskapssynpunkt nödvändigt att dessa kreditmöjligheter utökas. Det av jordbruksnämnden framförda förslaget om ökning av brödsädsलगren utöver nuvarande maximum kan emellertid föranleda en annan uppskattning av medelsbehovet. Till denna fråga torde jag få återkomma i ett senare sammanhang i samband med att ställning toges till frågan om storleken av beredskapsलगren av brödsäd.

Såsom redan antytts har jordbruksnämnden i sin framställning räknat med att ett flertal lagermagasin av de typer, som utarbetats i samråd med statens forskningsanstalt för lantmannabyggnader och närmare beskrivits i nämndens skrivelse, skall uppföras genom försorg av Svenska lagerhusaktiebolaget. Nämndens förslag härvidlag föranleder ingen erinran från min sida. Kostnaden för uppförandet av lagermagasin kan beräknas uppgå till 3—4 miljoner kronor under de närmaste tre till fyra åren. Av bolagets medel finnes för närvarande två miljoner kronor tillgängliga för ändamålet. Frågan om ett eventuellt ytterligare medelstillskott torde senare få upptagas till prövning.

Om de bemyndiganden, som Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens beslut

redan lämnat jordbruksnämnden i fråga om beredskapslagringen av livsmedel och fodermedel m. m., kunnat helt utnyttjas — innebärande bland annat en lagring av 300 000 ton brödsäd— torde den årliga belastningen på förslagsanslaget till kostnader för beredskapslagring av livsmedel och fodermedel m. m. ha uppgått till inemot 21 miljoner kronor. Belastningen har emellertid i regel underskridit det årliga belopp av 15 miljoner kronor, som beräknats för ändamålet för innevarande och nästa budgetår. Detta beror väsentligen på att brödsädsskördarna inom riket under åtskilliga år i fråga om kvantitet eller kvalitet varit sådana, att maximal lagring inte ansetts lämplig eller möjlig. Brist på lagringsutrymmen har också medverkat. Enligt min mening bör den gällande målsättningen successivt förverkligas under de närmaste åren. Utöver de merkostnader om cirka sex miljoner kronor, som blir resultatet av fullföljandet av tidigare planerad beredskapslagring, medför de i nämndens utredning framlagda förslagen med undantag för den förordade höjningen av gällande maximum för brödsädlagringen, att anslaget till beredskapslagring av livsmedel och fodermedel m. m. kommer att merbelastas med sammanlagt inemot fyra miljoner kronor. Anslaget torde därför behöva höjas successivt under de närmaste budgetåren. Frågan härom torde, efter framställning av jordbruksnämnden, få prövas i samband med den årliga budgetbehandlingen.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte — med ändring härutinnan av Sin i statsverkspropositionen år 1961 under nionde huvudtiteln, punkt 31, gjorda hemställan — genom proposition föreslå riksdagen att

dels godkänna det i det föregående framlagda förslaget till ändring i prisortssystemet för brödsäd under regleringsåren 1961/62—1964/65,

dels bemyndiga Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts medgivande, statens jordbruksnämnd att medgiva avgiftsrestitution för majsstärkelse samt preparat på basis av majsstärkelse i huvudsaklig överensstämmelse med vad som angivits i det föregående,

dels lämna utan erinran vad i det föregående anförts beträffande användningen av de medel, som influtit under regleringsåren 1956/57—1958/59 och 1959/60 och som influtit eller inflyter under regleringsåren 1960/61 och 1961/62 genom upptagande av införselavgifter, ävensom av andra i samband med jordbruksregleringen under nämnda regleringsår influtna eller inflytande avgiftsmedel,

dels bemyndiga Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts medgivande, statens jordbruksnämnd att i huvudsaklig överensstämmelse med de riktlinjer, som angivits i det föregående, jämka prisutjämningsbelopp å vissa jordbruksreglerade varor,

Kungl. Maj:ts proposition nr 76 år 1961

dels till Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område för budgetåret 1961/62 under nionde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 133 000 000 kronor,

dels lämna utan erinran vad som i det föregående anförts beträffande vissa frågor på livsmedelsberedskapens område.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen lämnar Hans Maj:t Konungen bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Gunnar Eklund